

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXV. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM

ÁRA: 10 FORINT

1992. FEBRUÁR 12.

Eszter a bajnok

Jó tanuló, jó sportoló

Bölöni Eszter IV. éves gazdálkodási szakos hallgató nyerte idén is a Magyar Köztársaság Jó tanuló, jó sportoló versenyét. Az országos főiskolaverseny magasugró-bajnoka az Univeriadén hetedik lett, miközben egyetemünk kitűnő tanulója. Gratulálunk!

2 hét

Szalay László: „Ha valakinek valami gyanús, fogja az ételt és mérse le, vagy mutassa meg a menza vezetőjének, milyen a színe, a szaga. Esetleg vonjon be ebbe egy menzabizottsági tagot, hogy nyoma maradjon az ügynek. Ez a hatóság módja az érdekvédelemnek.”

Andorka Rudolf: „Visszatekintve azt kell mondanom, hogy a hippik annak idején közelebb álltak hozzám, mint a yuppi. Mindezzel legalább arról szeretném olvasóimat meggyőzni, hogy nem kell feltétlenül a yuppi ételszemléletet elfogadni. Lehet másképpen is élni.”

Bródy András: „A magyar történelmi fejlődés egyik jelentős tényezője a hadsereg: jelenleg is a legnagyobb kormánypárt második embere a hadügyi miniszter.”

Tóth István: „Magyarországon most mi vizsgáljuk három éven keresztül a háztartások jövedelmét, vagyoni, foglalkoztatási, munkakeresési pozícióinak változását.”

Kupcsik József: „E tanévben a Litván-Magyar Baráti Társaság közreműködésével jelentkezett egy litván állampolgárságú, litván nevű, hivatalosan orosz nemzetiségű, de magyar identitású kárpátaljai származású egyén továbbképzésre. (Az eset megértéséhez tudni kell, hogy 1945 és '55 között csaknem 10 ezer kárpátaljai menekült a Baltikumba politikai védeltséget remélve.)”

ZSEBBE VÁGÓ ÜGYEINK

Az EDJB beszámolója az 1991. évről

I. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS FELHASZNÁLÁSA

A 12 hónap alatt összesen 122 113 396 Ft került a nappali tagozatos, magyar hallgatóknak kiosztásra, 10 havi bontásban, az alábbi összetételben:

Tanulmányi ösztöndíj:	37 211 510 Ft
Köztársasági ösztöndíj:	1 236 300 Ft
Társadalmi ösztöndíj:	71 200 Ft
Rendszeres szociális támogatás:	20 586 670 Ft
Rendkívüli szociális segély:	451 620 Ft
Alapítványi támogatás:	61 775 980 Ft
Közzgazda, Közgazdasági Kulturáért Alapítvány:	720 000 Ft
Tanulmányi kirándulások:	60 116 Ft
Összesen:	122 113 396 Ft

II. AZ I. FÉLÉVRŐL RÖVIDEN

Az I. félévben tapasztalható fizetési időpontok csúszása, időnkénti szervezetalenség, zűrzavar több okra vezethető vissza:

- személyi okok
- technikai-működési feltételekből eredő okok

a) személyi okok

Az az egyetem részéről az EDJB felügyeletével megbízott személy, aki annak idején még ezen önkormányzati szerv alapításában is közreműködött, ezáltal majdnem nélkülözhetetlen mennyiségű tapasztalattal, ügyintézési gyakorlattal, matematikai-statisztikai-

számítástechnikai tudással rendelkezett, elment a BKE-ről. Ugyancsak e félév során távozott el a számítógépes nyilvántartó programcsomagot, a komplett rendszert megalkotó programozó, akinek „sikerült” magát pótolhatatlanná tenni: a rendszer azóta (is) működésképtelen.

b) technikai-működési feltételek

Talán kellőképp illusztrálja a helyzetet, ha felsorolok néhány apró momentumot:

— ha a dékáni hivatalok közül kettő párhuzamosan próbált dolgozni az adatállományon, a számítógép érezhetően lelassult, három terminál egyidejű működtetése pedig már meghaladja teljesítőképességét;

— a hallgatói adatok különböző köréhez való hozzáférésre jogosult az illetékes dékáni hivatal, illetve az EDJB — a védelmi rendszer a véletlen vagy szándékos adatmegse-

(Folytatás az 5. oldalon)

„Szinte öncélú, kvázi HIVATAL a gazdasági igazgatóság”

„Allam az államban” a gazdasági igazgatóság. Az egyetemen dolgozóknak ezt a közretétét támasztja alá a Magyar Hitel Bank Rt. Befektető és Vagyonkezelő Leányvállalata szakértőinek tanulmánya (I. rész), ami a GI átvilágításának eredményeit foglalja össze. (Az anyag II. része a gazdálkodás korszerűsítésére tesz majd javaslatokat.) Az egyetem vezetésének felkérésére készült tanulmányról két opponens, Kerekes Sándor a technológia, és Róth József a számviteli tanszék munkatársa mondott nagyobb részben elismerő véleményt.

A következőkben az anyag néhány megállapítását idézzük.

Az egyetem működésének szabályozottsága:

„A működéssel kapcsolatos leg súlyosabb hiányosság abban fogalmazható meg, hogy a néhány tekintetben elavultnak tekinthető, de összességében a mai körülményeknek is megfelelő szervezeti és működési szabályzatban, valamint a bér-gazdálkodási szabályzatban foglaltaktól a gyakorlat alapvetően eltérően alakul. (...) A részletekbe menő átvilágítás tapasztalatai is azt igazolják, hogy a gazdasági igazgatóság tevékenysége szinte öncélúvá vált, nincs szerves és folyamatos kapcsolata az egyetem többi szervezeti egységével, tehát mint kvázi HIVATAL folytatja működését (fogadási idő, levelezés stb.).

Miközben az oktatók és a hallgatók tagozat részéről a gazdasági apparátussal szembeni elégedetlenség egyértelműen jelentkezik, a karok és a tanszékek részéről az egyetem gazdálkodási kérdései, problémái iránt érdektelenség tapasztalható. (...) A számviteli és bizonylati fegyverem lazasága lehetővé teheti a szabálytalanságoknál súlyosabb gazdálkodási rendellenességeket is.”

A Szervezeti és Működési Szabályzat:

„A jelenlegi helyzetet tükröző és megfelelően szabályozó ügyrendje gyakorlatilag nincs az egyetemnek. A jelenleg is érvényben lévő SZMSZ néhány eleme (...) még a pártállam előírásainak felel meg (például: az MSZMP-nek, a KISZ-nek meghatározó szerepet biztosít), szervezeti felépítésében megszűnt vagy átalakult szervezeti egységek (például: politikai gazdaságtan tanszék, tudományos szocializmus tanszék) jogilag még léteznek. Ugyanakkor az újonnan szerveződött vagy átalakult szervezeti egységek nem szerepelnek benne (mint például a Kisvállalkozási kutatócsoport, az emberi erőforrások tanszék stb.).”

A létszám- és bér-gazdálkodás szabályozottsága:

„A bér-gazdálkodás jelenleg nevében ugyan decentralizált, de a valóságban közelebb van a centralizált módszerhez. A karok felülről kapják meg a bérkereteket (nem az ellátandó feladatok a meghatározók), valamint a bérmegtakarításból származó összegeket összehozzák és újra elosztják.”

A létszám- és bér-gazdálkodás szabályozottsága:

„A bér-gazdálkodás jelenleg nevében ugyan decentralizált, de a valóságban közelebb van a centralizált módszerhez. A karok felülről kapják meg a bérkereteket (nem az ellátandó feladatok a meghatározók), valamint a bérmegtakarításból származó összegeket összehozzák és újra elosztják.”

(Folytatás a 2. oldalon)

Semmiért sem kellett igazán „verekednem”

A menza szolgáltatásai és árai ellen kifogást emelt Rózsás Péter HT-elnök az egyik januári vezetői értekezleten. Az ülésen elhangzott egy javaslat, miszerint a hallgatói tagozatnak és a menzabizottságnak felül kellene vizsgálnia a menza tevékenységét, és észre, amikor az üzemeltetővel, a Pest-budai Vendéglátó-ipari Vállalattal kötött szerződés lejár, javaslatot kellene tenniük a problémák orvoslására. Szalay Lászlót, a gazdasági jogi tanszék munkatársát, a menzabizottság vezetőjét kerestük meg az ügyvel kapcsolatban.

— Kezdjük az elején. A történelmi háttér: A híres menzabojkott. (A fiatalabbak kedvéért elmondjuk, hogy 1987 decemberében az egyetem diáksága egy napig nem vette igénybe a menzát, hogy ily módon kényszerítse az étterem üzemeltetőjét a szolgáltatás színvonalának javítására. Az ügy nagy publicitást kapott, írták róla a napilapok, itt járt a Tv-híradó meg minden.) A Közgazdász 1988. január 28-i számában Szalay László, a menzabizottság frissen megbízott elnöke nyilatkozik. „Örömmel tudatja” az olvasóval, hogy a Pest-budai V. V. gyakorlatilag teljesíti a kért változtatásokat. Például: szal-

véta és víz lesz található az asztalokon, az árskála széthúzódik, és fél kettő után is lehet majd olcsó kaját kapni, só, bors, paprika, ecet áll rendelkezésére mindenkinek, aki egyéni ízlés szerint akarja ize-síteni ételét... — A menzabojkottot követően valóban jelentős változásokat érzekeltünk a kiszolgálásban — kezdi Szalay László. — Csak hogy ez négy évvel ezelőtt történt. Azóta volt Magyarországon egy rendszerváltás, ami nem hagyta érintetlenül a Pest-budai Vendéglátó-ipari Vállalatot sem. A cég rt.-vé alakult, minnek következtében

megváltozott az érdekeltségi rendszere,

és új ember került arra a posztra is, amelyikről az egyetemi menza működését felügyelik. A vállalat vezetői az átalakulás előtt és után is minden évben meghívták a gazdasági igazgatóságot, a rek-számukra ráfizetéses üzlet.

De, mielőtt magyarokodásnak tűnne amit mondom, elismerem: az elmúlt időszakban nem működött valami fényesen a menzabizottság. A testület eredeti tagjai az el-

utóbbi körülmény bizonyos fókig fel is ment minket; ha a fogyasztók nem sarkallják kritikáikkal, kéréseikkel az érdekképviseletre hivatott, „társadalmi munkában” dolgozó testület tagjait lázas tevékenységre, akkor mi ösztönözhetné őket?

Másrészt a szolgáltatásokkal kapcsolatos érdektelenséget talán az is indokolja, hogy nem lehet kirívóan rossznak minősíteni a menzánkat. Tapasztalataink szerint a minőség, a választék nem rosszabb, mint a többi egyetemen. Volt persze egy árobbanás az elmúlt időszakban, ami erősen érezteti hatását.

Meglehetősen drágák az ételek.

— A menzabizottság jogköréről négy évvel ezelőtt elmondtad, hogy tagjai „az egyetem által alkalmazott élelmezési szaktanácsadó segítségével ellenőrzik a napi kalkulációt, a nyersanyag mennyiségét és felhasználását, valamint a készletek minőségét. A szaktanácsadó közreműködik a heti étlapok összeállításában is”. Mi valósult meg ebből? Azért is kérdezem ez, mert sokan úgy

érzelelik, ugyanazokat az ételféleségeket kapják ma a menzán, mint négy évvel ezelőtt. — Mindenki tudja, hogy a jelenlegi kusza, átmeneti társadalmi helyzet az egyetemen is érezteti hatását. Ez a menza felügyeletével kapcsolatban például abban öltött testet, hogy az elmúlt időszakban

kapitális közhely, az ember mégsem állhatja meg, hogy el ne ismétlje: Tarkarét a világ végén van. Amíg a földi halandó kiér a kollégiumba teljes „Ismerd meg szűkebb hazádat, Budapestet” című körtutazást tesz. Kocka alakú lakótelepek tizemeletes betontömbjei, a város kissé kopott alfélének gyárai váltják egymást. Ez Kőbánya. A kollégium ablakából remek kilátás nyílik a zsidó és örmény temetőre. Szerencse, hogy van büfé, mert a legközelebbi vendéglátó-ipari egység a Fatuskó becévre hallgató eszpresszó két kilométerre van innen. Ahogy egy diák mesélte: „11-kor zárom. Odafelé busszal méssz, visszafelé meg már mindegy...”

— Hát igen — mondja Lenger Csaba, a kollégium igazgatója —, a büfé személyzete háromszor változott az elmúlt egy év alatt. Nem kérünk bérleti díjat, az a fontos, hogy mindenképpen legyen itt büfé. — Azért láttam mást is, ami otthonossá teszi ezt a he-

lyet. Mindjárt a földszinten egy biliárdasztalt és egy kis helyiséget, ami telis-tele volt számítógéppel. — Ami a biliárdasztalt illeti egy százasért lehet, egy órára lefoglalni. A kollégium havi 1000 forint bérleti díjat kap érte a tulajdonostól. Egy

Mini számítóközpont és sok minden más a világ végén

közgazdász talán elhúzza a száját ezt hallva, hisz az igazi haszon így nem a miénk. De hát mit tegyünk? Megvenni nem tudtuk, a gyerekek viszont imádják. A számítógépszobánkra viszont nagyon büszke vagyok. 657 ezer forintból egy hatálmegos kis hálózatot tudtunk fölláttatni. Ez a pénz a saját önálló gazdálkodásunk eredménye. A gépek újjak, elég jó áron jutottunk hozzájuk. A

szoftverek, amiket használunk, egyetemiek, és az installálást főként haveri alapon oldottuk meg — ezeken tudunk spórolni. Szerencsénk, hogy Pázmándi László, a számítástechnika tanszék munkatársa a kollégium nevelő tanára. Ő hajtotta föl a gépeket, ő szervezte a felszerelést és gondoskodik arról, hogy szakszerűen használják a diákok a rendszert.

— Gondolom, az erre költött összeg csak egy része a megtakarításainknak és bevételeiteknek. — Az egyetemről kapott támogatás egy jelentős részét meg tudtuk spórolni. Ebből hűtőgépeket, villanytűzhelyeket, bútorokat vettünk. 1,4 millió forintot nyertünk el különböző pályázatokon. és

1,2 millió a vállalkozásaink bevétele:

a vendégszobák folyamatos kiadásából, a nyári szállodai haszonbírásból, illetve az épületben működő pékség és

STUDENT-raktár bérleti díjából befolyt összeg. Ebből a pénzből az említetteknek kívül

(Folytatás az 5. oldalon)

Jalsorszky Pál

Nyílt levél a bombával riogatóhoz

KEDVES BARÁTOM!

Bár Te névtelenül szoktál telefonálni, én aláírom Hozzád írt leveleimet. Remélem, elolvassod majd, amit papírra veték Neked. Nem tudom, ki vagy, csak sejtem, hogy közigazsági lehetsz. Hogy miért? Ugy gondolom, egyszer jó poén lehet egy idegennek megjárni az egyetemmel a bombariádós játékot. De hogy csupán a vicc kedvéért néhány hónap alatt háromszor betelefonáljon valaki, mondjuk a Műszaki vagy az ELTE-ről, az — szerintem — kizárt dolog.

Feltételezem tehát, hogy közigazsági vagy, és néha nincs kedved bejönni az egyetemre. Ez teljesen rendjén is van. De miért kell ilyenkor bombariádót rendezni? Tudod, ez már nem középiskola, Ott, ha pihenni volt kedved, vagy nem akartál egy dolgot megírni, és nem voltál annyira ügyes, hogy kiírsd magad egy orvossal, érthető, hogy ehhez az eszközhöz nyúltál. De mi értelme van itt, az egyetemen? Ha nem akarsz bejönni, otthon maradsz és kész. Más is így csinálja. Hiszen itt nem kell igazolási, nem kapsz igazolatlan órát, hármast magartartásból vagy éppen osztályfőnöki intőt.

Persze az is lehet, hogy valami vizsgát akartál megírni. Ott már komolyabb következményei vannak, ha otthon marad az ember. De gondolj arra, hány társad-

nak tétlén keresztül, olyanoknak, akik fölkészültek a vizsgára, és minél előbb szerettek volna tülesni az egészen!

Kérlek, máskor fontold meg jól, mielőtt fölveszed a telefonkagylót. Már csak azért is, nehogy kisiskolás módszereidre esetleg a válasz is kisiskolás legyen az egyetemi vezetés részéről! Egy ismerős gimnáziumban ugyanis a harmadik bombariádó után a következőképpen oldották meg a helyzetet: az igazgató közölte, hogy az addigi riádók még belejártak az iskolaszüneti napok keretébe. A következő után viszont kénytelen lesz meghosszabbítani a tanévet... Ugyhogy lehet nyugodtan riádóztatni, elég hosszú a nyár egy-két hetes „túlórázáshoz”. A bombariádók ezek után érdekes módon megszűntek. Vajon miért?

Persze, ezt egy egyetemen nem valószínű, hogy meg lehetne csinálni, de — legalábbis nekem — az is elég kellemetlen már, ha le nem adott előadások anyagából kell vizsgázni, amihez esetleg jegyzet sincs.

Ennyit akartam írni Neked. Kérlek, fontold meg a levelemben olvastakat, ha esetleg mindezzel nem is értesz egyet! Azt is szívesen venném, ha válaszolnál, mondjuk a Közigazsági hasábjain. Mert indokaid, szempontjaid, figyelmeztető véleményed bizonyosan vannak, és bátorságod is, hogy kiállj azok mellett. Ha pedig véleményed nyilvánosság elé állni nem mersz (esetleg nem óhajtasz), leveled névre szóló postaládámba is behatározható. Várom válaszd!

Nyárlőrinc, 1992. II. 7.

Felföldi Zoltán

(A szerző nem levélbombára gondolt. — A szerk.)

Óvakodjunk az ablakoktól!

Szerencsés kimenetelű baleset

Kis híján életveszélyes sérüléseket szenvedett Magyar Beck István, az emberi erőforrások tanszék munkatársa, amikor második emeleti tantermi szobájában fejére esett a felső ablak. Elmondása szerint éppen az alsó ablakszárnyakat csukta be, amikor hátulról erős ütés érte a fején. Hirtelen nem tudta mi történt vele, a szomszédba sietett segítségért. Kollégái megörökönyödve néztek vérző fejére és lekísítették az orvosi rendelőbe. Szerencsére megúsza komolyabb sérülések nélkül, ami csak a csodának köszönhető, hiszen az történt, hogy a felső kisablak kiesett a keretéből, lezuhant, ám szerencsére csak súrolta oktatónkat. Még belegendolni is rossz, hogy mi lett volna, ha a vastag fakeret vagy az üvegtábla telibe találja.

Bene József üzemeltetési osztályvezetőtől megtudtuk, hogy a baleset oka valószínűleg az volt, hogy a kisablakot korábban rosszul zárták be. Ez az ablak szellőztetésre alkalmatlan, csak kivenni lehet, például ablaktisztítás idején. Két zárjával, valamint illesztőlemezzel kapcsolódik keretébe, tehát nem zsanérral, ami akkor is megtartaná, ha véletlenül kinyílik. Az osztályvezető elmondta, hogy fölülvizsgáltatja az egyetem összes ilyen ablakát a további balesetek megelőzése végett.

Itt be is fejeződhetne a cikk. Csakhogy a hír terjed, s nyomában kiderült, hogy 1988-ban a rektori hivatal egyik dolgozója hasonló baleset szenvedett, súlyosabb sérülésekkel. Az ismétlődés felveti a kérdést: nem kellene-e további óvintézkedéseket tenni, például — ahogy valaki javasolta — riglikkel meg erősíteni az életveszélyes ablakokat.

K. S.

A szervezetlenség ésszerűtlen takarékoságot szült

(Folytatás az 1. oldalról.)

A gazdasági igazgatóság ügyrendje:

„A tisztánlátást gyengíti, hogy az ügyrendben nincsenek egyértelműen, konkrétan meghatározva a jogkörök és hatáskörök. A gyakorlatban a részleg- (osztály- stb.) vezetők alig rendelkeznek döntési joggal (még a főigazgató helyettesei sem az utóbbi hónapokig). Minden döntési jogkör lényegében a főigazgató gyakorolja (például: a túlórák elrendelését is), így a döntések és a felelősség is centralizálódik. (Az alacsonyabb szinteken lévő vezetőknek lényegében nincs közvetlen vezetői felelősségük.)

Megítélésünk szerint ilyen körülmények között a soklépcsős vezetői szint (főigazgató, helyettesei, osztályvezetők, csoportvezetők) lassítja az ügyintézés, elősegíti a bürokrácia fokozódását, és egyértelműen hozzájárul a vezetői felelősség „elmosásához.”

Gazdálkodási hatáskörök

„Az egyetem egészére vonatkozóan nincs meghatározva,

kinék mi a feladata, és ki miért felel.

Az egyetem vezetése nincs előzetesen bevonnva az éves költségvetés készítésébe (igényfelmérés, keretek megállapítása), de utólag sem vesznek részt az éves beszámolóhoz a (pozitív-negatív) eredmények kiértékelésében, és a tanulságok levonásában.

Tény az is, hogy az egyetem szakmai vezetése (legalábbis nagyobb része) nem hiányolja az együttműködést a gazdasági vezetéssel. Az is igaz, hogy a gazdasági vezetés sem szorgalmazza a nagyobb közreműködést. Mindkét szervezetnek kényelmesebb (nem jobb!) a jelenlegi megoldás. (..)

A dékánok, valamint az általuk önálló rendelkezési jogkörrel felruházott vezetők nem rendelkeznek költségvetési keretek felett.”

Állóeszköz-gazdálkodás:

„Az állóeszköz-gazdálkodásra vonatkozóan sem rövid távú, sem hosszabb távú terv nem található. Részleltételek ugyan vannak, de összegyűjtési koncepció nincs. A meglévő eszközök típusa

sokféle, karbantartásuk rengeteg problémát okoz. (Például: számítógépből 255 darab van, de 35-féle típusú, fénymásoló gép 93 darab, 41 típusú.)

Beszerezéskor nem biztos, hogy az a szervezeti egység kap eszközt, amelyiknél az üzembe helyezés indokoltabb.”

Anyag- és fogyóeszköz-gazdálkodás:

„A számítástechnikai és sokszorosítóanyag felhasználását a gazdasági igazgatóság soknak tartja. Kontingensek (tanszék, igazgatóságok) meghatározásával kívánják csökkenteni a költségeket, de kevés eredménnyel.”

Létszám- és bérigazgatás:

„A kiadandó kereteket ráépítéssel módszerrel állapítják meg, az előző évi adatokból kiindulva.

„Sem a keretek elosztása előtt, sem utána nem egyeztetik a szervezeti egységek vezetőivel az igényeket és a lehetőségeket. A munkaügyi osztály vezetőjének tájékoztatása szerint az egységek vezetői nem is igénylik az egyeztetéseket. Ebből következően, hogy megszűnő feladat esetén sem csökkent a kiadott keret (például: polgárd. tanszék). (..)

1991-ben a kiadott létszámkereteket betartották, a szeptember 15-i kimutatás szerint az egyetemnek 50 üres állás-helye volt. (..)

Minden egyesnél a munkabérmegállapítás évente 10 százalékos körül alakul.”

A gazdasági igazgatóság szervezete és működése:

„Az igazgatóság teljes létszáma 250 körül mozog, ide számítva a portásokat, takarítónkat, hivatalsegédet is (1989-'90-ban létszámilag a kollégiumok is idetartoztak).”

Az egyetem többéves gazdálkodásának megítélése:

A pénzügyi helyzet:

„Az egyetem 1988 óta viszonylag dinamikus növekedést — felújítás nélkül számított — állami támogatás mellett (növekedési indexek: 1988-ról 1989. évre 142,0 százalék, 1989-ről 1990. évre 118,5 százalék,

1990-ről 1991. évre 154,8 százalék), és ugyancsak növekvő kiegészítő forrásokkal gazdálkodhatott. Így a kiadások teljesítése az említett időszak alatt a következő növekedési indexeket mutatta: 143,7 százalék, 158,5 százalék, 113,3 százalék (az 1990-'91-es számok előzetes adatok). Az egyéb források a kiadásoknak az 1988. évben 12,2 százalékát, 1989. évben 23,3 százalékát, 1990. évben 36 százalékát fedették. Az állami támogatás és a kiadások növekedésében szerepet játszott, hogy a hallgatói létszám 1990. évről 1991. évre 6,9 százalékkal növekedett.

A kifizetett bér 1989. évben 176,8 millió forint, 1990-ben 276,3 millió forint, 1991. évben pedig 350 millió forint volt, azaz 56,3 és 26,7 százalékkal növekedett a legutóbbi két évben az egyetemmel működő viszonyban lévő alkalmazottak jövedelme. (..)

A felsőoktatási intézmények között (43 intézmény az orvosi egyetemet nem számítva) az egy hallgatóra jutó költségvetési támogatás tekintetében az egyetem a rangsorban az első harmadában foglal helyet. Az oktatók óraterhelése átlagos, 1991. évre kissé növekedett.”

Összefoglalás:

„Annak, hogy — a minden részletében előre ugyan nem tervezhető, de összességében az ágazati átlagnál nem rosszabb — költségvetési támogatás az egyetem feladatainak finanszírozásához csak részben elégséges (illetéleg drasztikus, olykor irracionális takarékosági intézkedéseket indukál), döntően az az oka, hogy a gazdálkodási tevékenységek, azok tervezési, döntési, végrehajtási és ellenőrzési folyamatai szervezetenként, a felelősségi és hatásköri kérdések tisztázatlanok.

A hatékony gazdálkodást akadályozó további tényezők egyrészt az egyetem szakmai és gazdasági vezetése, apparátusai között fennálló, a közös cél felismerését és szolgáltatás akadályozó érdekeltenség egymás feladatait és munkáját iránt, másrészt az, hogy nem egyértelmű a gazdasági igazgatóság szervezeti helye és szerepe az egyetemen, mint egységes intézményen belül.” — zárul az átvilágító véleménye.

Szia, Bóba baba!

A fogyasztó kritikája a leghatásosabb

(Folytatás az 1. oldalról.) egyszerűen nem tudtam, hogy a gazdasági igazgatóság rész-

ki az, akinek hivatalból ellenőriznie kell,

hogy a menza betartja-e az egyetemmel kötött szerződésben vállalt kötelezettségeit. Pedig neki kellett volna jeleznünk, ha ezek megsértésére utaló jeleket észleltünk volna. A tiszteletdíjas szakértőtől, akit akkori nyilatkozatomban

szaktanácsadó tethetne javaslatot

arra, hogy a dráguló nyersanyagokból hogyan készíthetnénk olcsóbb ételeket.

— Egy kérdésre válaszolva kinevezésed után megjegyzed: „szeretem a hasam, tehát a vállalatnak »peche« van, mert komolyan veszem a feladatod, s észrevételeimet, ha kell, erőszakosan is érvényre juttatom”. Beváltottad ezt az ígéretedet?

— Volt olyan panasz, aminek orvoslását kijártam a

senki sem keresett meg menzai panaszokkal,

így semmiért sem kellett igazán „verekednem”. Másrészt a másik oldal, a menzai és az egyetemi gazdasági vezetés se dörömbölt az ajtómon, hogy márpedig a menzabizottság véleményezze az étkeztetés aktuális helyzetét, őszintén szólva azt is informális úton tudtam meg, amikor megváltoztak a tárgyalópartnereim.

— Térjünk át a mai helyzetre. Kaptatok-e konkrét felkérést a rektorátustól a menzai problémák fölülvizsgálatára?

— Rózsás Péter HT-elnök és Varjas Pál főtitkár említették nekem, hogy a vezetői ülésen szóba került a menza, felme-

ről ki a partnerem. Ez a személy folyton változott. Így aztán sose lehetett tudni, hogy

említettem, a GI menetközben egyszer csak megvált. Monek Lászlóné főigazgató úgy vélte, nincs rá szükség. Úgy küldték el, hogy nem is tudtam róla! Szerintem ez rosszul értelmezett takarékoság, hiszen például egy ilyen

menza vezetőjénél. Akkor is odamentem hozzá, ha hideg volt a kaja és az is előfordult, hogy megkértem a kiszolgáló-hölgyet, hogy melegítse meg az ételt. (A melegítópultokkal sok a gond. A kihűlt kaja újramelegítésére szolgálnak a mikrohullámú sütők a kiszolgálóhelyiségben. Bárki kérheti, hogy használják őket.)

Meg kell mondanom, hogy szinte

rúlt, hogy mielőtt az egyetem új szerződést köt az üzemeltetésről, át kéne tekinteni a gondokat, javaslatot kellene tenni ezek megoldására. E töredékes információ alapján csak azt tudom elmondani, hogy szerintem mit nem vállalhat fel a menzabizottság, illetve mi az, amit megtehetünk.

— Kezdjük az előbbivel.

— Ez a testület nem dolgozhatja ki az új szerződés feltételeit. Az egyetem vezetésének kell eldönteni, hogy a PBVV-vel köt-e újra szerződést vagy sem, keres-e új vállalkozási formát a menza üzemeltetésére vagy sem, kíván-e bérleti

díjat szedni a konyha valamilyen tevékenységére hivatkozva vagy sem, mely pontjait kívánja megváltoztatni a mostani szerződésnek és a többi. A menzabizottság legfeljebb véleményezheti az új szerződés tervezetét, de semmiképp-

újra kell szervezni a testületet,

pótolni kell az évek során kiesett tagokat, és mindenképpen vissza kell venni az étkezési szakértőt, aki a mi érzelmi, subjektív alapon megfogalmazott igényeinket szakszerevével alá tudja támasztani vagy bizonyítani tudja irrealitásukat. Még egyszer hangsúlyozni szeretném azonban, hogy „alulról jövő” nyomás nélkül, a kollégáink, a hallgatók, azaz a menza fogyasztóinak kritikái, konkrét észrevételei nélkül a levegőben lóg a menzabizottság. Ha valakinek valami gyanús, fogja az ételt és mérse le vagy mutassa meg a menza vezetőjének, hogy milyen a színe, a szaga. Esetleg vonjon be ebbe egy menzabizottsági tagot is, hogy nyoma maradjon az ügynek. Ez a hatásos módja az érdekvédelemnek.

a két büfé legyen eltérő profilú,

és áráikkal versenyezzenek egymással. A menza által üzemeltetett „hátsó” büfében elfogadták az ebédjegyeket. Számukra is jó üzlet lehetett, ha a szendvicsek mellett például zsömlét és felvágottat is árultak, lényegében közértárakon. Ezzel egyrészt magukhoz vonhatták a nem ebédelésre hozott kajaegyedeket, másrészt az általános drágulás közepette a szendvicsfogyasztás-

pen nem veheti át a szerződő fél szerepét.

— Mi az, amit megtehet?

— Alapvető feladata egy működőképes információs rendszer kialakítása. Annak biztosítása, hogy a felmerülő kifogások eljussanak a menza, illetve az egyetem gazdasági vezetéséhez. Ha erre igénye van az egyetemi polgároknak, akkor

Hamarosan áttekintjük a menzabizottság személyi összetételét és összehívjuk a testületet. Az egyetem közvéleményét rövid időn belül értesítjük arról, hogy kiket kereshetnek meg észrevételeikkel.

— Végezetül úgy tudom, van egy konkrét javaslatod, amit a jegyrendszer újbóli bevezetése szül. Sokan nem érzékelnek rendszeresen az egyetemen, a kajaegyedek viszont csak itt tudják felhasználni. A büfék ellenőrzése is a menzabizottság feladatkörébe tartozik. Módotokban áll tehát olyan közértszerű profil kialakítását szorgalmazni az egyik büfében, ami lehetővé teszi az ebédjegyek elköltését napi bevásárlás formájában azok számára, akik nem akarnak itt étkezni.

— Valóban érvényt akarok szerezni annak a régi elvárásnak, miszerint

nál olcsóbb étkezés lehetőségét kínálhatták az oktatók és a hallgatók számára.

Egyébként minden javaslatot szívesen fogadunk, akár az étkeztetés esetleges szervezeti átalakításával, akár más részletkérdéssel kapcsolatban. Az új szerződés véleményezése alkalmas adhat arra, hogy vállalkozási tapasztalataival ki-kik segítséget nyújthasson ezen a téren az egyetemnek. K. S.

Családi sor

ANDORKA RUDOLF:

Semmiképpen se prostituáljuk magunkat

Szomorúan olvastam Fábán Tamás interjúját a Közgazdász 1992. január 29-i számában. Szomorúságomhoz hozzájárult, hogy Fábán Tamás egyike a legkedvesebb tanítványaimnak, akiktől a legtöbbet várok, akiket nemcsak kollégának, hanem fiatal barátainak is tekintek. Eppen ő mondott olyan gondolatokat a Közgazdásznak, amelyek az én gondolkodásomtól nagyon távol állnak. Le kell vonnom a következtetést, hogy legálabbis Tamás esetében nem sikerült a társadalomról, az egyéni élet értelméről, az értékekről és viselkedési normákról kialakított szemléletmet átadni. Le kell vonnom a következtetést: itt kudarcot vallottam. Azért látom jónak ennek a kis reflexiónak megírását, hogy olvasói az én kétségtelenül szubjektív tapasztalataimat és gondolataimat is figyelembe vehessék, amikor saját életükről, karrierjükön döntenek.

Azzal kezdeném, hogy nem vagyok „kicsit sértett”, mert Tamás távozási szándékát nem tőle, hanem Kolosi Tamástól tudtam meg. Nem örülök azonban annak, hogy többévi tanítás és kollektív kapcsolat után sem sikerült azt a nagyon alapvető szabályt megtanítanom, hogy ha valaki csak egy kicsit is bizalmi jellegű viszonyban van a munkahelyi vezetőjével, akkor vele kell először közölni a munkahely-változtatási szándékot, különben kínos helyzetbe hozhatja azzal szemben, aki azt előbb tudta meg. Valami baj kell hogy legyen oktatói és nevelői munkánkban, ha tanítványaink nem sajátítják el az ehhez hasonló alapvető szabályokat.

Mivel nem értek egyet Tamás gondolataiból?

Az interjú szövegét úgy is lehet érteni, hogy az egyetemen végzett oktató-kutató és vezető munkát lebecsüli. „Csínálni semmit sem lehet”, „csak fogaskeréknek kellék”, „nem izgalmas, nincs kihívás, nem érzem úgy, hogy ... harcolnom kellene itt valamiért”. Úgy látszik, hogy ezzel szemben az üzleti életben mindennek az ellentétét, érdekes munkát, kihívást remél.

Nekem 52 éves koromig kellett várnom arra, hogy foális oktatóként egyetemre kerüljek. De mindig ez volt legfőbb ambícióm, vágyam, mert a legszebb és legérdekesebb feladatnak, kihívásnak tartottam a jövő társadalomtudományi értelmiségének felkészítésében való részvételt és a magyar társadalom tudományos megismerésében való részvételt. Az egyetemen töltött több mint hat év alatt nem csalódtam ebben a várakozásomban. Változatos életpályám folyamán sohasem dolgoztam intellektuálisan ösztönzőbb környezetben és sohasem végeztem ehhez hasonlóan érdekes munkát.

Természetesen senkit sem akarok arról lebeszélni, hogy üzletben legyen, ha arra érez magában képességet. Ma Magyarországon különösképp

pen nagy szükség van jól képzett magánvállalkozókra és más gazdasági szakemberekre. Ha Tamás döntésének az az indoka, hogy ehhez nagyobb képességet érez magában, mint az egyetemi munkához (az interjú első feléből ez tűnik ki és legutóbbi beszélgetésünk alkalmával nekem is ezzel indokolta távozását), akkor ezt méltányolni kell. En úgy látom, hogy kitűnő egyetemi oktató, kutató és vezető lehet, ezért kapott igen nagy és szép feladatokat. (Különböző nem rektori titkárnak, hanem egyetemi főtitkárnak hívtuk, és — hozzáteszem — ez nem az én ötletem volt, hanem az előző egyetemi vezetésé.)

Az egyéni döntésektől függetlenül szociológusként azt is hangsúlyozni kívánom, hogy a mai és a jövő magyar társadalomban jó egyetemre — és így kiváló egyetemi oktatókra, kutatókra és vezetőkre — legálabb olyan nagy szükség van, mint üzletemberekre. Az oktatás, azon belül különösen az egyetemen egészen döntő szerepet fognak abban játszani, hogy fel tudunk-e zárkózni a nálunk gazdaságilag fejlettebb demokratikus országok mögé. Ezt a Világbank sokat idézett jelentése a magyarországi emberi erőforrások kérdéseiről állapította meg.

Természetesen méltányolni kell azt is, hogy fiatal kollégáink elő akarják teremteni a lakásszerzéshez, családalapításhoz, gyermekneveléshez szükséges jövedelmet, és ezért olyan munkakört keresnek, ahol ezt meg tudják valósítani. Nagyon halkan (hogy egyetemünkön kívül ennek ne terjedjen a híre) megjegyzem azonban, hogy Fábán Tamás, mint mondja, szociológusként (aki a közgazdász oktatókhoz viszonyítva átlagosan hátrányosabb helyzetben van) megkeresett évi 800 ezer forintot. Ebben nagy súllyal szerepeltek mellék munkák, ezek azonban olyanok voltak, amelyek egyetemi oktató és kutató tevékenységét nem akadályozták (mindig minden egyetemi kötelezettségének eleget tett), sőt ahhoz kifejezetten hasznos tapasztalatokat adtak. Ez azért azt látszik bizonyítani, hogy egyetemünkön nem szükség-szerű az oktatók nyomorgása.

Más kérdés, hogy Tamás ennek kétszeresét reméli új munkájától. Így, mint mondja, BMW-je is lehet (bár a kis japán kocsit preferálja), kertés házba fog költözni, nívósabban fog öltözni, el fog tudni utazni oda, ahova akar. Az említett státuszszimbólumok a yuppi értékrend tipikus tartozékai. Tőlem nagyon távol állnak: tökéletesen meg vagyok elégedve 90 nm-es társasházi lakásunkkal, Dacia gépkocsinkkal, és ha nyugati turistautra megyünk, lehetőleg olcsóbb parasztházban éjszakázunk, nem pedig szállodában, mert az előbbiben jobban érezzük magunkat. Visszatekintve azt kell mondanom, hogy a hírvik annak idején közelebb álltak hozzám, mint ma a yuppi. Mindezzel legalább arról szeretném olvasóimat meggyőzni, hogy

nem kell feltétlenül a yuppi életstílust elfogadni. Lehet másképpen is élni.

A legszomorítóbb számomra mindezeknél az interjú címében idézett mondat, és Tamásnak az a véleménye, hogy „lekedésből, szeretetalapon nem mennek tovább a dolgok”. Szeretném Tamásnak és minden olvasómnak azt az avatbaráti tanácsot adni: semmiképpen se prostituáljuk magunkat.

Nem nagyon célszerű ezt tenni, mert az értékek feladása — ezt sajnos sok jó ismerősömmel kellett tapasztalnom az elmúlt évtizedekben — lelki válsághoz, ezen keresztül a testi egészség leromlásához vezet. Tamás felesége teljes joggal félti a szívét és a gyomrát. A Tamás által említett szeszterizmus csak azoknak szokott (ideig-óráig) jól menni, akiknek semmiféle értékeik és erkölcsi elveik nincsenek. Ezt pedig sem Tamásról, sem egyetemünk többi hallgatójáról nem tételezem fel.

Társadalmi méretekben is igen súlyos következményei lennének annak, ha elterjedne az erkölcsi értékek sutba dobó szemlélet és viselkedés. Modern piacgazdaság és demokratikus társadalom nem képes működni, ha a társadalom tagjainak túlnyomó része nem tart meg bizonyos alapvető viselkedési normákat. Ez a felismerés Adam Smith óta él a társadalomtudományokban, és az utóbbi években különösen megerősödött. (Lásd erről akadémiai székfoglaló előadásom rövidített változatát a Magyar Tudomány 1991. 10. számában.)

Ha elvonatkoztatok a Tamás iránt érzett barátságomtól és az egész egyetemünk iránti (nem tudok jobb szót) „atvái” hozzáállásomtól, akkor azt a jónak, de némileg kiábrándult következtetést vonhatom le, hogy végül is ma Magyarországon a yuppiizmus terjedésének vagyunk tanúi. Ez tör-

tént Amerikában is az 1970-es években: a hippik után jöttek a yuppi, a néha nyakkendő nélkül és farmernadrágban megjelenő Carter után jött a mindig főkéletesen öltözött Reagan. Csupán annyi a különbség, hogy nálunk ez a változás gyorsabban ment végbe és Amerikától eltérően — ahol ez nagyrészt egy nemzedékváltáson keresztül valósult meg — nálunk ugyanaz a nemzedék, amely az 1980-as évek második felében a rendszer-váltás legfontosabb és leglelkesebb tömegbázisa volt (gondoljunk az 1988. augusztusi szászói konferenciára), kezd „le-yuppisodni”.

És persze: 10-15 éves késében vagyunk, ugyanúgy, mint a legtöbb kulturális és divathullám esetében. Amerikában a yuppiizmus kezd hanyatlani. Mint egy másik szeretett és sokra értékelt tanítványom, a jelenleg New Yorkban Ph. D. dolgozatát író Szántó András mondta néhány hónappal ezelőtt: Amerikában is kétszer-háromszor annyit lehet az üzleti életben keresni, mint az egyetemeken, de aki elhagyja az egyetemet, az kicsit szegénykedik, hogy a pénz kedvéért feladta az oktató-és-tudományos munkát. Aki nem magyar külső megfigyelőtől, hanem amerikai szerzőtől akar hasonlót olvasni, annak ajánlom Tom Wolfe regényét, a „Hüségok maglyáját”, a magát az „univerzum urai” közé soroló, jellegzetesen yuppi beruházási bankár bukásától. Egyéni ballépések okoznak kudarcot, de ezek yuppi szemléletnek következményei, így a regényt annak bírálataként értelmezhetjük.

Mindazért remélem, hogy olvasóim elnézik nekem, hogy ilyen szubjektív gondolatokkal próbálom az egyetem fiatal oktatóit és hallgatóit attól óvni, hogy fenntartás nélkül elfogadják és kövessék a yuppi életstílust.

Te merre kacsintgatsz?

Szeretnek minket

A napokban nagy örömmel vettem kezembe államunk szerető gondoskodásának új bizonyítékát, a fecnit. Hát igen, a boldog gyermekkor. Ki mer az idő múlására panaszolni, amikor legfelső helyről láthatjuk annak bizonyítékát, hogy még mindig gyermekek vagyunk. Egy felnőtt persze pénzben kijeztetett 1500 Ft-ját is jegyzetekre költene, ha erre lenne szüksége, de ránk, örökifjakra vigyázni kell. Két éne már képesek vagyunk arra, hogy ebédünk mennyiségéről és minőségéről magunk döntsünk, de a szellemi táplálék az más dolog, azt gondosan adagolni kell.

Lassú erésünknek azért vannak jelei. A kajajegy nagy volt, nem volt könnyű elveszíteni. Most viszont, nőnek a gyerekek, a tankönyvtalvány kicsi is lehet. Hát igen, jól kell készülni a felnőttkor viszontagságaira. Aki elveszíti a fecnit, az kisztektőlódik a létért (bocsánat, tankönyvért) folytatott küzdelemben és talánhat az új fecniért. De az ilyen meg is érdemli. Miért nem vigyázott jobban?

A fecni egészséges, piackonform beavatkozás a gazdaság életébe. Azok életlehetőségeit bővíti, akik képesek legalább egy vagy két fél évvel később elveszíteni, mint korábban kisztektőlódók társaik. Így segít az állam becsületes eszközökkel az erősek talpon maradását.

Belátva a gondolat nagyságát, annak továbbfejlesztését javaslom. Cseréljük ki a magyar pénzeket körömmnyi nagyságú papírdarabkára! Ekkor fél éven belül felére csökkenne a pénzmenyiség, és egyúttal a pénz forgási sebessége is csökkenne, hiszen az emberek csak a legszükségesebb esetekben mennének bevásárolni, nem akarván pénzüket elvesztését kockáztatni. A monetáris restrikció így az állam minden kárhözvetése nélkül megvalósulhatna. Vagy talán Bod Péter Ákos tényleg, ha valaki nem találja a pénzt? Ha viszont nem kárhözvető az államot, annak vezetői még évtizedeken keresztül végezhetnek áldásos tevékenységüket a haza javára.

Harmai Gábor

180 negyedéves az elm. törít választotta

A negyedik évfolyamosok tavalenti demonstrációjukkal és kitartó érdekvédelmi munkájukkal elérték, hogy elmélet-történet tárgyat kiválthatják más elméleti jellegű tárgyakkal. A keményen kritizált elm. törít eddig 98-an vizsgáztak le, 79-en pedig már

jelentkeztek a megmérettetésre. Lehet, hogy mégis ez a könnyebb út? Nagyobb gondot okoz a döntésemélet, világ-gazdasági elméletek, nemzetközi jellegű tan-tárgyakkal. A keményen kritizált elm. törít eddig 98-an vizsgáztak le, 79-en pedig már

Csak!

Körkörös félelem?

Bródy András és Szilas István vitaestje a Társadalomelméleti Kollégiumban

A vizsgaidőszak elszívó hatása ellenére szép számmal gyűltek össze érdeklődők a hadsereg szerepéről, szükségességéről rendezett vitaesten, melynek apropóját Bródy András a Valóság 1990/6-os számában megjelent — e kérdéseket feszegető — cikke szolgáltatta. A vita párbeszédés jellegéből adódó dinamikáját — és helyenként szípközöző szellemességét — ezen írásmű csak korlátozottan tudná visszaadni, ezért a főbb gondolatokat az elhangzás időrendjéül függetlenül foglalom össze.

A vitaindító bevezetőt Bródy András tartotta. Véleménye szerint (mivel az ember nem békés ragadozó: akkor is öl, ha nem éhes) szükséges a „rosszaságokkal” — így a hadsereggel — foglalkozó elméletek kidolgozása, illetve a kénszerhelyzetek behatóbb elemzése. Az alapkérdés az, hogy a „bajok” elhárításának egyetlen és univerzális eszköze a honvédelem-e?

Rövid történeli áttekintésben bemutatta, hogy a fenti kérdésre adott „igen” válasz milyen torzulásokat okozott a szocialista rendszer gazdálko-

dásában. (Kutatásai közben Bródy András lépten-nyomon abba a problémába ütközött, hogy az erre vonatkozó adatok még mindig titkosak és pontatlanok.) A leg súlyosabb torzulásnak azt tartotta, hogy a magas adóterheknek (a fiskális költség a termelési költség fele) a központi irdatlan apparátus mellett a hadsereg finanszírozásának megoldása az oka.

A másik nyomasztó teher a közzéadás és a hadigazdálkodás szoros összefonódottsága (pl. a hadieszközök forgalmazó világkereskedelemben a

„keleti tömb” országainak részesedése 60%-ról 20%-ra esett vissza) gyötrelmes lesz a békegazdálkodásra való áttérés, jósolta a neves közgazdász.

Lezárásként megjegyezte: „A zsoldoshadsereg drágább lesz, de ezt a különbözetet most — láthatóan — megfizetjük.”

Szilas István, aki a Honvédelmi Minisztérium fiatal közgazdásza, válaszában leszögezte, hogy szerinte a hadigazdálkodást nem lehet mechanikusan rávetíteni a „szocializmus” gazdaságpolitikájára (a HM effektíve elkölthető pénze átlagban a GDP 3,8-4,2%-a körül mozgott, idén ez 2,0%: 60 milliárd forint). Következő ellenérvként azt hozta fel, hogy a honvédelmi kiadások csak egy része közvetlenül harcászati jellegű, jelentékeny része (10%-a) indirekt harcászati célokat szolgál (oktatás, egészségügy stb.). Másrészt a honvédelmi kiadások jó része (infrastrukturális befektetések)

polgári célokat is szolgál. Kijelentette: a hadsereg szívesen megszabadulna a „rálőcsölt funkcióktól” almaszedés, árvízvédelem), de jelenleg a hadsereg a társadalom egyetlen mobilizálható csoportja a vész-, illetve katasztróhelyzetben.

Véleménye szerint a magyar külpolitikában nincsen militarizációs szándék. (Erre Bródy András megjegyezte, hogy a magyar történelmi fejlődés egyik jelentős tényezője a hadsereg: jelenleg is a legnagyobb kormány párt második embere a hadügyminiszter.)

Mélyen elgondolkodtatók voltak Szilas István azon gondolatai, melyekben kifejezésre juttatta, a ráfordítások nem állnak arányban a színvonalal. A magyar honvédség hadi potenciálja évről évre csökken (műszaki színvonal, morál, készletek mennyisége és minősége). Veszélyes, hogy relatíve

sok a tiszt, nincs elég közkatona hozzájuk.

Az így leromlott magyar honvédségnek szembe kell néznie azzal, hogy a szomszédos országok esetleg felvonulási, tartalékfeltöltő („vételezés”) területnek használják Magyarországot. (A mai külpolitikai helyzetben Szilas István valószínűleg tart egy direkt Magyarország ellen irányuló agressziót.) Egyetértettek Bródy Andrásal abban, hogy a demokratizálódás nem érintette a hadsereget. („A hadsereg két dologra való: parancsolásra és pazarlásra.”)

A vita konklúzióját Bródy András egy adoma keretében foglalta össze: Weiss Manfréd, a híres hadimillióes miután megtudta, hogy mennyibe kerül egy kerítés, amely a sorozatos lopások ellen védte volna a továbbiakban egyik telepét, lemondott annak felépítéséről...

Majer Balázs

Homály Klub helyett Irodalmi Klub

Amikor másodéves voltam, egy amatőr színpad előadásában láttam **Mrozek: Rendőrség** című darabját a Kinizsi kollégium nagytermében. A plakátra az volt ráírva, hogy **Homály Klub**. Aztán tavaly semmi. Mi lesz most? — kérdeztem **Samu Magdát**, a Kinizsi kollégium igazgatóhelyettesét, aki még a múlt félévben pályázott a köznevelődési bizottsághoz, és kapott is 22 000 forint támogatást az **Irodalmi Klub** létrehozására.

— Valóban lesz február végétől Irodalmi Klub a Kinizsiben, amely a Homály Klub utódjának tekinthető — kezdi választát az új klub szervezője. — Annak idején, 1985-ben két barátnőmmel kezdtük el szervezni a klubot, havonta egy alkalommal jelentkeztünk valamilyen programmal. Akkor még nem „piacosodott” a kollégium és jó néhány amatőr színjátszó csoport próbált itt ingyen, akik utána fellelétek a Homály Klubban. 1988-ig, amíg történelmül ment a klub, minden évben eljött **Mohai Gábor** és **Dévai Nagy Kamilla** — ök persze pénzért — önálló zenés József Attila-estjükkel. Őket most is szeretném elhívni március elején.

— **Miért akarsz klubot csinálni itt, a kollégiumban? És mi lesz a névvel?**
— Egyrészt szeretek szervezni, másrészt úgy gondolom, hogy itt a Kőzázón az irodalom messze áll az emberektől; jobban érdekli őket a politika, a történelem, netán a pénz. Érszre járnak moziba, színházba, de az más, minthogy itt

közvetlen közelben élnek át valamilyen élményt, amit a színház másképpen ad. Tulajdonképpen mi egy szigetet akarunk létrehozni, hogy legyen kollégiumi élet. Érdekes, hogy a kollégisták, akik csak pappusban is lejöhetnek, mindig kevesebben vannak, mint akik „kintről” jönnek. Tarkaréten biztosan többen lennének. Pedig belépőjegy nincs. 1988-ig működött a teaház is a klub mellett, az valószínűleg most nem lesz. Hogy a jövő honnan jött? Mi a gyertyafényről gondoltunk a félhomályra, innen jött a Homály Klub elnevezés, tulajdonképpen hangulatkezelés volt. A plakátjainkra kezdetben valóban gyertyát rajzoltunk. A név egyébként sok félreértésre adott okot, az első reakció ez volt: „Homály Klub? Akkor biztos isznak!” Most sem a kollégium igazgatója, sem az én két barátom, **Kisgyörgy Éva** és **Ökrös Erika**, akikkel együtt kezdtük, nem akarja, hogy ez legyen a neve a klubnak. Így hát **Irodalmi Klub** néven fog futni.

— **Akkor most áruld el, milyen programokat tervezel konkrétan erre a félévre?**

— Mint említettem, szeretném, ha **Dévai Nagy Kamilláék** elhoznák ide **József Attila-est**-jüket. Tervezek **két pantomim-estet**, **Méhes Csaba** jönne el, **Sólyom Tamás** zenés verses estje lenne áprilisban, és szívesen elhívnék színház- és filmművészeti főiskolásokat, hogy adjanak elő valamit.

— **Melyik volt a legsikerültebb est, amire a legszívesebben emlékszel vissza?**

— Egy Szentendrén, az utcán felfedezett társulat! A kis herceget adta elő — nagy sikerrel. Tömve volt a nagyterem, lépni is alig lehetett. Az lenne a jó, ha most is lennének ilyenek. Hátha az „új generációt” meg lehet mozgatni...
— Sok sikert hozzá! (vé)

Határon túli magyarok egyetemünkön

A Közgazdász ez évi 1. számában megjelent „Határon túli magyarok köztünk” c. írás (szerző: **Felföldi Zoltán**) a téma szempontjából fontos, idősebb kérdéseket vetett fel, javaslatokat tettek, hasznosíthatók. A cikkirő következtetése általában megalapozottak, néhány esetben azonban a pontatlan közlés vagy a hiányos tájékoztatás miatt félreérthetőek.

Felföldi Zoltán nehezményezi, hogy a szóban forgó hallgatók számára az illetékesektől nem kapott pontos adatokat. Nem kívánom idealizálni a hallgatói nyilvántartást (az ezzel kapcsolatos gondjainkra hozzászólásom végén még kitérek), de félrevezető lenne az

személyes adatok nem kell feltüntetni, nemzetiségét a felvételi lapokon nem kell feltüntetni,

s véleményem szerint ez nem is indokolt. De ne kerüljük meg a kérdést: hiszen a hallgatói létszámra irányuló igény nem általánosságban vetődött fel, az kifejezetten a határon túli magyarok számára vonatkozott. Első ízben 1987-ben vetődött fel — felvételi eljárás nélkül — menekült státusként itt tartózkodó határon túli magyar fiatalokat (6 főt) az első évfolyamra. Ezt követően évente 6-9 fő volt azok száma, akik nemzetiségi magyarként kerültek — külön eljárással, felvétellel vagy átjelentéssel — egyetemünkre. Ezen túlmenően az utóbbi három évben mintegy 25 fő iratkozott be a posztgraduális képzés különböző tagozataira (több mint fél részüközésre). Még egy jellemző adatot érdemes megemlíteni: a **Kemény Zsigmond** alapítvány támogatásával 15

olyan beállítás, mintha nem rendelkezünk a hallgatók számára, a hallgatói státusszal összefüggő ismérvekre vonatkozó adatokkal. A beiratkozások zárszámát (!) követő pontos statisztikákat készítünk a hallgatók tagozatok, évfolyamok, szakok szerinti megoszlásáról (ezeket és más adatokat a minisztériumnak is meg kell küldeni). Ismerjük a külföldi hallgatók számát, állampolgárságuk szerinti összetételét, a felvételek jogcímét (ilyen például a kormányközi megállapodáson alapuló vagy ítélet mellett való felvételi kategória) stb.

Lehet, hogy következtetlenné tünik, de sem a magyar, sem a külföldi állampolgárságú hallgatók

fő tanul egyetemünkön. Az alapítvány egyik fontos feltétele, hogy a pályázó magyar nemzetiségű legyen, de meg kell tartania eredeti állampolgárságát.

Messzeemenően egyetértek a cikkirő azon következtetésével, hogy támogatnunk kell a magyar nemzetiségűeket abban, hogy megfelelő számú értelmiséggel rendelkezzenek. Több évtized alatt kumulálódott hiányt kell pótolni a pedagógusok körében, akik a szakismereteket magyar nyelven, hazai közegben szerzik meg, de a nemzetiségi lét fennmaradásának fontos feltétele, hogy a kisebb-nagyobb közösségeknek szülőföldjükön ragaszkodó és magyarságukat vállaló lelkipásztorai, jogászaik, orvosai és gazdasági vezetőik legyenek. Ezt a feladatot a magyar felsőoktatás kormányzatának és intézményeinek

tudatosan és nyíltan kell vállalniuk.

Mindezekhez ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy csak az átgondolt, célirányos támogatási rendszer és megfelelő beiskolázási eljárások, felvételi követelmények vezethetnek eredményre. (Sz. E. E. riport-alany bírálata az 1991. évi felvételi követelményekkel kapcsolatban helytálló. A problémákról, a rendezés szükségességéről kialakult véleményemet írásba foglaltam, amelyről feljegyzés formájában a minisztériumot is tájékoztattam.)

Felföldi Zoltán ironikus megjegyzést tett az egyik oktatásszervező azon kijelentésével kapcsolatban, hogy definiálni kellene a határon túli magyarok fogalmát. Első hallásra valóban szokatlan a kérdés felvetése. Itt azonban nem (vagy nem csak) a mindennapi szóhasználatról vagy hivatalos jogi értelmezésről van szó, abban szerepet játszik a felvétel for-

kárpátaljai menekült a Baltikumba, politikai védettséget remélve,

orosoz nemzetiségűnek vallva magukat, zömmel asszimilálódtak, de az utóbbi években egyre nagyobb számban merik vállalni magyar származásukat.)

Látni kell, hogy a „határon túli” közvetlen szomszédságként — mégpedig eredetileg egy államra korlátozva, később négy, a jövőben inkább hat országot érintve — értelmezve sem könnyű megmondani az egyetemünkön tanuló magyar nemzetiségűek számát. Közülük sokan átmeneti itt-tartózkodási engedéllyel rendelkeztek, később magyar állampolgárságot szereztek, így már nem **határon túli magyarok**. Ezeket a változásokat, de sokszor még az alapadatokat sem vittük be nyilvántartási rendszerünkbe. Ilyen körülmények között a tanulmányi előadónak nem jelent egyszerű feladatot megválaszolni a határon túli magyar hallgatók számára vonatkozó kérdést.

Az Sz. E. E. riport-alanyt diszkriminatív kezelés nélkül csak térítéses jogviszony alapján vehettük fel. Hozzájáróival egyeztetve nyilatkozatban vállalta ennek anyagi következményeit. A következő tanévre kérheti a Kemény Zsigmond-alapítvány támogatását (elnyerése természetesen feltételekhez kötött, sajnos a nagy érdeklődés miatt még így is korlátozottan tudja az ala-

mája és az idő tényezője is. Itt nagyon eltérő típusok — sőt egyedi esetek — különbözethetnek meg. Ennek szeméremre érdemes két példát megemlíteni. A valutás hallgatók között vannak magyar (második-harmadik generációs) leszármazottak is. E kategóriában — mint már említettem — nem kérdezzük a nemzetiségét, neve alapján magyar is lehet (a magyar nyelv szabályai szerint írva mondjuk Kiss Piroksa), de kanadainak vagy németnek vallja magát, ha esetleg kérdezik. E tanévben a Litván—Magyar Baráti Társaság közreműködésével jelentkezett egy litván állampolgárságú litván nő, hivatalosan orosz nemzetiségű, de magyar identitását kárpátaljai származású egyén továbbképzésére. (Az eset megértéséhez tudni kell, hogy 1945 és 1955 között csaknem 10 ezer

pítvány kielégíteni az igényeket), de más alapítványt is megpályázhat. Egyébként személyes megkeresésre szóbeli ígéretet kapott arra, hogy elfogadható tanulmányi eredmény esetén a következő tanévben tandíjkezdésményét és kollégiumi elhelyezést kaphat.

A jelzett cikk a hallgatói nyilvántartás hiányosságaira is utal, az észrevétel jogos, a számítógépes nyilvántartás váltásának oka alapvetően az, hogy különböző feladatok ellátására szolgáló párhuzamos rendszer került bevezetésre. A számítógépes feldolgozás — elválv az Országos Felsőoktatási Felvételi Iroda információrendszerétől — először a felvételi adatbázis (középszikolai tanulmányi eredmények, hozott és szerzett pontszám, átirányítás) igényeinek kielégítésére dolgoztak ki, s ezen adatbázisra épített program szolgált alapul a beiratkozásokra is. Ettől függetlenül — egy-két éves eltéréssel — alakult ki a tantervi és a tanulmányokhoz kapcsolódó adatok számítógépes nyilvántartása. A rendszer több vonatkozásban is átalakításra, korszerűsítésre szorult. A továbbfejlesztés lehetőségeit változtatni szakértői bizottság kidolgozta, a megvalósítás azonban nem kevés pénz és hosszabb idő szükséges.

KUPCSIK JÓZSEF
rektorhelyettes

A Fulbright-ösztöndíjról

Magyarország és az Egyesült Államok 1990 decemberében megállapodást írt alá arról, hogy a Fulbright-alapítvány itt is megkezdi tevékenységét. A Budapesten két hete megnyitott Fulbright-iroda 46. országként kapcsolja be Magyarországot ebbe a tudományos együttműködési hálózatba.

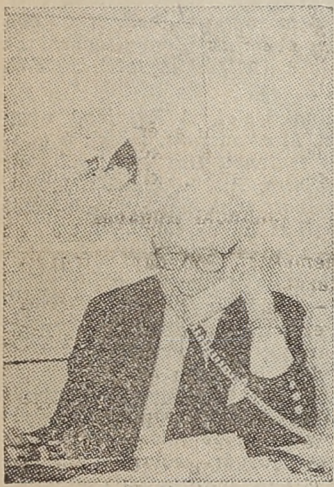
William Fulbright, Arkansas állam egykori szenátora 1946-ban indította programját, amelynek célja „az Egyesült Államok és a többi ország népei közti kölcsönös megértés elmélyítése”. A programot az USA Tájékoztatási Hivatala

irányítja, fő pénzügyi forrása a **Kongresszus által megszavazott költségvetési támogatás**, ez például 1988-ban 85,5 millió dollár volt. A program beindítása óta az elmúlt 42 évben több mint 167 ezer oktató, kutató, diák, részesült Fulbright-ösztöndíjban, közülük 58 ezer egyesült államokbeli és több mint 109 ezer külföldi. Mostanában évente körülbelül 4700 új ösztöndíjat lehet elnyerni. Az együttműködés kétirányú: külföldiek utazhatnak az Egyesült Államokba és ottani diákok, szakemberek, kutatók dolgozhatnak külföldön.

Jelenleg mintegy 50 Fulbright-ösztöndíjas van Magyarországon és 28 magyar az Egyesült Államokban.

A Fulbright-iroda az **Ajtósi Dürer soron**, a **Professzorok Házában** működik, készséggel ad további információkat. A csereprogram bizottság ügyvezető igazgatója **Brückner Huba**, elnöke **Donald E. Morse**. Az ösztöndíjakat 12 tagú zsűri ítéli oda, amelynek 6 magyar és 6 egyesült államokbeli tagja van, közülük ketten-ketten kormányukat képviselik, négyen-négyen a tudományos és gazdasági élet reprezentánsai. Az 1992–93-as év ösztöndíjai iránt márciustól érdemes érdeklődni.

M. G.

William Fulbright

A demokráciába való átmenet Bulgáriában

A kommunista Bulgária meglehetősen hosszú ideig viszonylag stabil, viszonylag liberális, viszonylag virágzó állam hírében állt. Ez a megítélés nem is volt hibás, hiszen **Todor Zsivkov** személyében nem egy bolgár **Honecker**, nem is egy bolgár **Ceausescu** állt a párt és állam élén (Ceausescu egyébként Zsivkov „hisztérikusnak” nevezte), hanem inkább

a bolgár Kádár,

tehát egy mérsékelt liberális politikus, aki végül az igazi liberálisizmus fő kerékkötőjévé vált és ezért távoznia kellett.

A Zsivkov-rezsim főleg 1984-től rendkívül negatív képet alakított ki országunkról. A bulgáriai mohamedánok hírhedt névváltoztatásával, fegyver- és kábítószer-kereskedéssel, **Georgi Markov** (emigrációban Londonban élő) író meggyilkolásával vagy a pápa elleni merénylettel kapcsolatos mendemondákkal lejáratott Bulgáriát. Ezenkívül 1984 után gyors ütemben hanyatlásnak indult a bolgár gazdaság.

Mindez, és még számos külső tényező is — a Kelet-Európa többi szocialista országában zajló forradalmi változások, a Szovjetunió peresztrojka logikus vezetett ahhoz, hogy 1989. november 10-én **Todor Zsivkov** megbukott. A kommunista párt politikai bizottságában puccsot hajtottak végre, amit előzetesen egyeztetett Gorbacsovval két akkor népszerű politikus, **Peter Mladenov** külügy- és **Dobri Dzurov** honvédelmi miniszter. Kifelé a dolognak rendezett látszatot kellett keltenie: **Todor Zsivkov** a nagy érdemeket szerzett államférfi nyugdíjba vonul érdemeinek elismerése mellett. Az események sima lezajlása helyett azonban katasztrófa következett be: néhány nap múlva a parlamentben (Nemzetgyűlés) felszólalt **Slavco Trinszki**, aki Zsivkov meggyőződéses ellensége volt az ötvenes évek eleje óta, és olyan beszédet mondott, mely az egykori pártvezér és államfő nyilvános lemezérlásával volt egyenlő:

Telhetetlen, embergyűlölő, zavaros fejű zarnok, aki tönkretette és külföldön gúny tárgyává tette Bulgáriát — így jellemezte Zsivkovot.

Közben 1989 decemberében az ellenzék szerveződni kezdett. A glasznosztj és peresztrojka támogatására klubjaival, valamint egy sor más politikai csoporttal, köztük a **Podkrepa** (Támogatás) nevű független szakszervezettel, az **Eko-glasznosztj** környezetvé-

dő egyesüléssel, a szociáldemokratákkal és az ellenzéki agrármozgalommal megalakították a **Demokratikus Erők Szövetségét** (DESZ). A következő hónapokban az antikommunista ellenzék egyre erősödött, politikai befolyása egyre nőtt. A kommunista (szocialista) párt maradt hatalmon, de a sajtó- és vélemény-szabadság elterjedésével gyorsan kezdte elveszíteni legitimitását. Napvilágra kerültek korábban elképzelhetetlen problémák és tények — 12 milliárd dolláros külső adósság, a sztálinizmus áldozatainak tömegsíriai, egykori büntetőtáborok sora, eltitkolt környezeti katasztrófák nagyméretű bűnözés és a többi.

Az új szocialista kormány kénytelen volt kerekasztal-tárgyalásokat kezdeni az ellenzék és a független szakszervezetek képviselőivel, amelyen kidolgozták többi között az első szabad parlamenti választások lezajlásának menetét. Ezen, 1990 júniusában a szocialista párt megszerezte a voksok 51 százalékát, amivel biztosította az abszolút többséget. A megmaradó rész többségét megszerezte a DESZ és 7 százalék jutott a török (etnikai alapon nyugvó) „**Mozgalom a jogokért és szabadságért**” (MJSZ)-nek.

Andrej Lukanov (BSZP), aki 1989 decemberétől 1990 decemberéig miniszterelnök volt, most elismeri, hogy a pártja túl jól szerepelt a választásokon.

A szocialistákat semmi nem ösztönözte a hatalom megsztására.

A makacs konzervatívok biztosítva látták, hogy nem fenyegeti őket tisztogatás veszélye. Közben a hatalom megszűnésének az első jele az volt, hogy 1990 júliusában az új országgyűlés **Zselju Zselevet**, az ellenzék vezetőjét választotta meg köztársasági elnökké. Ennek az előzménye az volt, hogy a régi köztársasági elnök, **Peter Mladenov** lemondott 1990 júniusában, miután egy **amerikai stílusú politikai botrány tört ki**. Ennek az oka egy videofelvétel volt, amelyet az ellenzék a választási kampány során tart a nagyközönség elé. Ez 1989 decemberében rögzített képeket tartalmazott, amelyen Mla-

denov az Országgyűlés előtt tüntető tömeget nézve kimondja, hogy jöjjenek a harckocsik. Miután megállapították a felvétel hitelességét, a kompromittált köztársasági elnök lemondott. Ez is egy példa arra, hogy kezdetben milyen törekény volt a demokrácia Bulgáriában, a nagy társadalmi polarizáció és az akkor kormányzó párt alacsony legitimitása miatt.

A DESZ tavaly tőkét kovácsolt magának a gazdasági bajokból, arra hivatkozva, hogy a BSZP (Bolgár Szocialista Párt) többsége ellenére már nem képes az ország irányítására. Lukanov viszont ismétellen felszólította a DESZ-t nemzeti egységkormány alakítására. Azzal értelt, hogy ilyen koalíció nélkül lehetetlen előbbre vinni az oly szükséges gazdasági reformokat. A kormány legitimitása mélypontra süllyedt. Világossá vált, hogy a szocialisták parlamenti többségük ellenére, többé nem tudnak kormányozni.

1991 januárjában társadalmi egyezmény jött létre a szakszervezetek, köztük az 500 ezer fős Podkrepa, a BSZP és a DESZ között. Új kormány alakult, amiben nagyjából egyenlő súllyal szerepelt az ellenzék, a BSZP és független jelöltek. A gazdaság olyan holtpontra jutott, hogy minél előbb hozzá kellett kezdeni a gazdasági reformhoz, amelyhez szociális békére és széles parlamenti támogatásra volt szükség. Ezeket a feltételeket nagyjából biztosította a „társadalmi egyezmény”. Mindegyik fél elkötelezte magát, hogy legalábbis nem akadályozza meg a kormány munkáját.

Az úgynevezett „nemzeti megmentés” kormánya gyorsan és radikálisan nekiállt a gazdasági reformoknak. Ennek a folyamatnak az egyik sarkalatos pontja a földtörvény volt. Az állami szövetkezetek megszüntetése lényegében **a kommunista hatalomra kimondott halálos ítéletet**

jelent vidéken, mivel a szövetkezetek vezetői jelentették a polgármesterrel és a helyi kommunista párttitkárral együtt a hatalom alapját a bolgár faluban.

Az új alkotmány elkészülésével (amely összességében véve egy modern demokratikus alkotmány) kiírták az új parlamenti választásokat (1991. október 13.). Ennek eredményei már ismertek. A 240 fős parlament így néz ki: 110 hely a DESZ-nek, 160 a BSZP-nek és 24 török nemzetiségű honatya ül a parlamentben.

A DESZ főként azért szerzett csupán kis többséget, mert éppen egy hónappal a választások előtt politikai ambíciók és nézeteltérések törtek a felszínre a szövetségben belül és néhány jelentős párt — a szociáldemokraták, a zöld párt és **Nikola Petrov** Földműves Népi Szövetsége — visszalépett a DESZ-től és önálló listákkal lépett föl. Sajnálatos módon ezek a pártok nem tudtak bejutni a parlamentbe.

Az etnikai alapon nyugvó török befolyomnak erősen megnőtt a parlamenti befolyása. A török párt képviselői, akik a kommunista pártot és az utódpartját, a BSZP-t tartják felelősnek az 1984-ben bekövetkezett súlyos aszsimilációs folyamatokért, határozottan viszszautasították annak a lehetőségét, hogy valamiféle koalícióra lépjenek a szocialistákkal és a DESZ-t biztosították parlamenti támogatásukról. Lemondtak arról, hogy megkapják valamelyik kulcsfontosságú minisztériumot (bel- vagy külügyi!), mert ezt határozottan ellenezte mindegyik párt és a népesség általános álláspontja is ez ellen mutatott.

A jelenlegi pathhelyzetben a szocialisták nyugodtan megakadályozhatják az alkotmány módosítását,

illetve a kétharmados többséggel elfogadható „sarkalatos törvények” átjutását. Egypárti jobbközép DESZ-kormány alakult, amely a gyors piaci reformok híve.

Véleményem szerint annak ellenére, hogy megmaradtak bizonyos instabilizáló tényezők, mint a magas politikai polarizáció a parlamentben és a társadalomban, a politikai konszenzus részleges hiánya, a kényes kérdés a török kisebbséggel, amely megkapva minden politikai és polgári jogát visszaélhet ezekkel „történelmi”, „pántörök” igazságot keresve vagy bosszúállás által vezérelve: a súlyos gazdasági helyzet ellenére; Bulgária véglegesen búcsút vett a totalitarizmus kommunista múltjától. A demokráciába való átmenet hosszú és gyötrelmes lesz, de visszafordíthatatlan.

Kátev Krásimir

ZSEBBE VÁGÓ ÜGYEINK...

(Folytatás az 1. oldalról.)

misítést, megváltoztatást hivatott megakadályozni. A félév elején az adatfelvitel gyorsítása érdekében egymásnak történő segítségnyújtás, egymás helyettesítése miatt a különböző password-ök elvesztették funkciójukat, mivel mindenki ismerte a többiekét is — így a dékáni hivatalok nem vállalhattak érdemi felelősséget a gépen lévő adatokért;

— a félév során többször adódtak munkamegosztási zavarok egyes dékáni hivatalok (biztosítást a kivételnek) és az EDJB között. Ez is az ügyek intézését, lebonyolítását lassította.

A jelenleg érvényes szabályzat szerint (17. §):

„(1.) A hallgatók adatainak nyilvántartása a dékáni hivatalokban, illetve a rektori hivatalhoz tartozó számítástechnikai csoportnál történik.

(2.) A dékáni hivatalok felelősek az általuk szolgáltatott adatok helyességéért, valamint az ő feladatuk a gazdasági hivatal számára szükséges listák ellenőrzése abból a szempontból, hogy azon valóban azok az összegek szerepeljenek, amelyeket az illetékes EDJB megállapított. A listák előállítása szintén állami feladat.”

Ehhez képest szeptemberben EDJB-tagok vittek fel — olykor hét végén is — nemcsak az általunk igényelt, de még iratkozási alapadatokat is, mert ezek hiányában (beiratkozott budapesti, illetve vidéki hallgatók száma, hallgatók tanulmányi átlaga, 1 főre jutó jövedelme stb.) szinte semmit sem tudunk tenni.

A végeredményt mindenki érezte: a hallgatók a fi-

tési időpontok csúszása, a rengeteg adminisztrációs hiba miatt voltak elégedetlenek (az EDJB-szobában olykor mozogni sem lehetett, annyian álltak sorban reklamálni), az egyetem külön óráért fizetett az adatfelvitelért, ez így számára pluszköltséget jelentett — s egyáltalán, mindenkinek tele volt (van) mindene az egészszel. Tulajdonképpen az egész félév során tüzoltás folyt, csak az éppen aktuális, legégetőbb problémákat akarták (akartuk), illetve tudtuk megszüntetni. A rendszer egészével van baj: szükség van egy új programozóra, a feladatok pontos elosztására, ennek rögzítésére. (Hatáskör és felelősség a számítógépes csoport, dékáni hivatalok, EDJB, kijelölt felügyeleti személy között.) Ezek tovább nem odázhatók.

A fentiek talán érzékeltetik, miért kényszerültünk fokozatosan év eleji, „vakmerő” terveink feladására. Villámgyorsan kiderült hogy a mindennapi működés, ügyintézés teljesen lekötötte energiáinkat, a korlátozottan működőképességű számítógépek kapacitását. (Elképzeléseink dióhéjban a következők voltak:

— számítógépes nyilvántartás továbbfejlesztése, kihasználása, EDJB-döntések pénzügyi vonzatainak nyomomonkénti követése különböző metszetekben, korábbi évek adatainak statisztikai feldolgozása a tervezés megkönnyítése, gyorsítása, illetve esetleges más elosztási modellek kipróbálása, kikísérletezése érdekében stb.,

— szociális támogatás igazságosabb odaítéléséért adóbe-

válási nyilatkozatok, mint igazolások bevezetése.

III. VÁLTOZÁSOK 1992-TŐL

Végezetül röviden jövőre vonatkozó terveinkről.

— A következő tanévtől várható ún. *pénzügyi iratkozási lap* bevezetése, melyet beiratkozáskor kell majd leadni '92 őszén, ennek hiányában a hallgató a teljes félévre kizárja magát mindennemű állami juttatásból.

— A kereseti igazolások helyett az eltartó(k) *adóbevallási nyilatkozatának másolatát* kell majd leadni a rendszeres szociális támogatást igénylőknek.

— Az adórendszer változása miatt ez évtől szükségessé válik a kifizetett állami juttatások) hallgatónkénti éves összegzése érdekében új típusú nyilvántartás — ez ügyben már megkezdődött az érintettekkel a közös gondolkodás.

— Megváltozik a *kifizetések rendje*. Ezentúl 5 napig lesz *pénzkifizetés, s megszűnik a pótfizetés.*

A csoportbizalmiakra a 3. napon le kell adni a pénztárba a szét nem osztott pénzeket, s a 3. naptól egyénileg is fel lehet venni a pénztárban a juttatásokat.

Nem hiszem, hogy bárkit is különösebben biztatni kell arra, hogy felvegye a pénzt. Aki az alábbiakban közölt időpontokban akadályoztatva lesz — *töltsön ki meghatalmazást* (nyomtatvány a pénztárban található),

— *vagy kérje pénzt átutalási számlára* (részletes felvilágosítás az E 146-ban).

A pótfizetések azért szűnnek meg, mert a pénz visszavételezése rengeteg többletköltséggel jár.

TEHÁT A FIZETÉSI IDŐPONTOK

- (1) febr. 27—28.—márc. 2—3.
- (2) márc. 23—27.
- (3) ápr. 13—17.
- (4) május 11—15.
- (5) június 11—17.

— Aki a 2. félévtől szociális támogatást kér — mert eddig még nem kapott! —, az E 146-ban kérjen úrlapot. (Leadási határidő II. 14.)

— Az előző félévi *átutalási* kérések, *szociális támogatásra* beadott kérvények *automatikusan érvényesek a II. félévre* is.

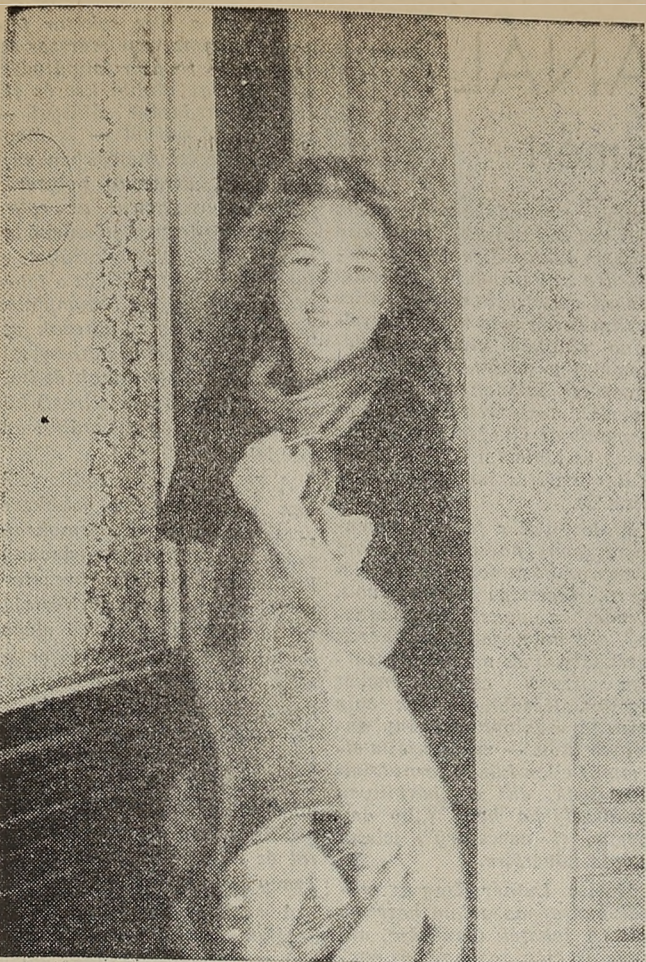
— *Ösztöndíjat, szociális támogatást* leghamarabb a márc. végi időpontban tudunk fizetni — a hiányzó, később letett vizsgák miatt évfolyamátlag március elejére lesz csak; illetve az iratkozással újra gépre kell vinni minden adatot.

Megemlített a költségvetéstől normatív alapon kapott fejkvóta — ez azt jelenti, hogy szinte minden összeget (alap-támogatás, szociális támogatás, albérleti segély) újra kell számolni.

Ezúton szeretném nyilvánosan megköszönni a DJB-k, az EDJB minden tagjának, illetve az egyetem részéről közreműködő személyek (valóban sok energiát, időt igénylő) munkáját.

Bízva abban, hogy a II. félév könnyebb lesz:

Mészáros Ágnes
EDJB-elnök

Szija...

Mozgatók, mozgatottak és balekok

Mozgni kell, öreg, különben téged mozgatnak. Imigy fordult hozzám egy haver, amikor arról fecsegtem vele, hogy milyen sok szép bizottságba került be az egyetemen, amióta végeztünk. Minden porcikám tiltakozott ez ellen a szöveg ellen, mert találya éreztem magam. Ami engem illet, szerettem volna inkább „elhajolni”. Kivédeni, hogy bármiféle — akár egyetemi, akár erősebb — hatalom kiszolgálója, kádere, klisené, futtatott embere és többije legyek, de ezzel egy időben azt is elkerülni, hogy valamiféle hatalom részesévé váljak, akár jelentéktelen befolyásra tegyek szert, mondjuk azzal, hogy az egyetemen szerzett nagyobb tapasztalatom egyes diákok szemében tekintélyé szilárdul.

Be kellett látnom, hogy ez kivitelezhetetlen stratégia. Az emberek mindennapi viszonyaiban érvényesülő befolyás, hatalom nem ismer semleges pozíciót: vagy mellé állsz vagy ellene szegülsz. A kívülállásnak nincs értéke, haszna, következőképp azt nem finanszírozzák. Sőt! A semlégtőség gyanús. A hatalom belédköt, mert nem tudja hogyan is áll veled. Ha védekezel, ez az ő logikája szerint azt jelenti, hogy szembe fordultál vele, azaz az ellenfele vagy.

Mindez Fábrián Tamás nyilatkozatáról jutott eszembe, ami a Közgazdász legutóbbi számában jelent meg, s arról szól, hogy a fiatal korához képest elég jó egyetemi karriert befutó nyilatkozó miért változtat mégis állást. Az egyetemen van egy 30 év körüli társaság, amelyet elég jól menedzselnek: külföldi ösztöndíj, ilyen olyan amolyan bizottsági tagság (egyetemi megbízatások), külső munka (hogy a pénz is meglegyen). Egyes idősebb kollégák, csoportok nyomolnak, az ő farvizükön lehet előrejutni. Másrészt mást nem lehet csinálni. Ha nem szállsz be ebbe a vonatba, hülyének néznek, leértékelődés. Olyan ez, mint a nagy amerikai stílusú és az európai autó viszonya: aki az utóbbiban ül, egyszerűen a méreteknél fogva kicsinek érezheti magát az előbbi mellett állva a pirosban. Aki nem tud felmutatni valamirevaló karriert, azt mindenki lesajnálhatja. (Hajh, a régi szép diktatórikus idők! Amikor még arra lehetett hivatkozni, hogy politikai, erkölcsi megfontolásból tartózkodik valaki előmenetele forszírozásától.)

Fábrián csak hidegen következtet. Az ambíciók azért vannak, hogy kiéljék őket. Legfeljebb azt lehet ellenvetni neki, hogy a szellemi kultúra fenntartását, továbbépítését szolgáló értelmiségi szerepre csak kutatóként, mondjuk az egyetemen van lehetősége, és ennek a „küldetésnek” kárpótolnia kéne számottevő anyagi jellegű élvezetek elvesztéséért. Csak hogy az egyetemen sem erről van szó. Őt sem azért mozgatták mindenféle pozícióba az elmúlt években, mert jól tud gondolkodni, hanem mert szerepet kapott valakik egyetem-szervezési terveiben. Általában nem arról szól ez az egyetemi világ, hogy ki, hogyan gondolkodik, hanem arról, hogy ki, hogyan tudja eladni magát és erre még büszkének is kellene lennünk. Baleknek minősül, aki olyasmivel foglalkozik, amiért senki sem fizeti meg, amiért senki sem futtatja.

Remek lehetőségek. Beállhatsz a mozgatók, a mozgatottak vagy a balekok közé.

Komócsin Sándor

Hahó, itt a második félév...

Nem lesz ismeretlen tettes?

(Folytatás az 1. oldalról.)

filmvetítőt és hangtechnikai berendezést tudunk venni az étterembe, konditermet rendeztünk be a pincében, négy műholdas csatorna vételére, valamint egy belső videolánc működtetésére alkalmas keverőpultot szereltünk be, bővítettük a könyvtárat (amit Gondár Éva és Soós Mária, a Központi Könyvtár munkatársai vezetnek nagy odaadással), és beszereztünk egy fénymásológépet is, amelyen kedvezményesen áron másolhatják egyetemi anyagaikat a kollégisták. Ezek a szép sikerek önálló gazdálkodásunk első ered-

70-90 felsőbb éves diák önként választotta Tarkarétet lakhelyül.

Évről évre növekszik ez a szám. Igyekszem az átlagnál nagyobb figyelmet szentelni az erdélyi és kárpátaljai diákokra. Közülük is többen itt maradtak, bár beköltözhetek volna a Kinizsibe vagy a Rádayba. Laki most nálunk egy szlovéniai magyar fiú, talán neki van leginkább segítségre szüksége.

— *Azért vannak kudarcaid, gondjaid is.*

— Legsúlyosabb vezetői hibám az volt, hogy egy évvel ezelőtt alkalmatlan személyt találtam a műhely élére. Augusztusig kínlódtunk, akkor elváltunk, és szerencsére ezúttal sikerült kiváló műszaki vezetőt megbíznom, a kollégiumban lakó egyik lány üzemmérnök-hallgató férje, *Bereznai János* személyében.

menyei. Úgy vélem, hogy első-sorban az itt dolgozók áldozatvállalásának köszönhető. Ezért év végén a dolgozóknak havi bérük 80 százalékát fizettük ki jutalomként, a három legfontosabb vezetőnek pedig egy komolyabb összeget adtunk. Tudom, hogy ez több az egyetemi jutalmaknál, ami esetleg visszatetszést szülhet, ám szerintem a „jutalmazási politika” feltétele az eredményes gazdálkodásnak.

— *Kaptatok pozitív visszajelzéseket a kollégistáktól?*

— Örömmel tölt el, s talán a mi munkánkban is köszönhető, hogy idén

kor mondott le a jelentkezéséről, amikor meghallotta, hogy mennyi a fizetés. (Minimum

a kft.-jét akarta irányítani a gondnoki irodából

és arra spekulált, hogy a kollégium beszerzéseiből százalékot húz. Végül is megtaláltuk az ideális munkatársat: aki fiatal, van tapasztalata, és — nem utolsósorban — szót ért a diákokkal is. Új gondnokunk *Kovácsné Pelc Györgyi* lett.

— *Eszerint lassan beletanulsz a „főnök” szerepébe.*

— *Diákként nem olyan típusnak látszottál, aki könnyen fog*

az idej DB-be a tavalyi „nagy török”

kerültek be. Sokan félnek, hogy ennek állandó bulizás, a „fegyelm lazulása” lesz a vége. Szerintem éppen ellenkezőleg. Ha belelátnak a gazdálkodásba akkor megértik, hogy azt a 20 ezer forintot, amit mondjuk — a tettes ismeretlensége miatt — egy rongálás helyreállítására kell fordítanunk, sokkal értelmesebben is elkölthetünk. Így a partnerünkkel válhat ez a társaság.

Meg aztán van itt más „fegyelmező” tényező is. Legnagyobb tavalyi „török” összejött egy kislánnyal, és azóta teljesen rendezetten él a kollégiumban. Felnőtt emberekkel van dolgunk végül is, azt hiszem, ebből kell kiindulni, amikor keressük a közös hangot a kollégistákkal. „Nagyszájú diák” lévén, én is sokat protestáltam annak idején. Most a „másik oldalra” kerülve látom, hogy az esetek jó részében egyszerű információhiány van a felszólamlások mögött.

— *Azért politizáljunk egy kicsit még tovább. Nemcsak a diákoknak kell időnként nemet mondani. A régi világban, ugye, voltak, akik protekcióval kerültek kollégiumba. Meglepne, ha ez pusztán az „átkos” szocializmus sajátossága lett volna.*

két tenisz-, egy kosárlabda- és egy kisméretű focipályát terveztünk.

Az utóbbi kettőnek elkészítettük a kivitelezési tervét is. A megvalósítás azonban nem lesz könnyű. Az eredeti terv 16 millió forintos költséggel számol. Ez szakértők véleménye szerint is túlzás, de egy pár millióba mindenképpen belekerül a dolog. Azt hiszem, a

40 ezer forintra értékelte intellektusát, és képzettségét.) Akadt olyan is, aki

„nemeket” mondani, fegyelmezni.

— Hát nem is megy könnyen. Itt a kollégiumban nincs kiabálás. Sem egymással, sem a diákokkal. Egyébként ezt a rendet is Endrődi Ica kezdte meghonosítani. Minden problémát igyekszünk tárgyalások útján, fegyelmik, látványos kirúgások nélkül megoldani. Ha valaki betör egy ablakot, megfizeti a javítást, és ezzel el van intézve. Érdekes, hogy

— Kár lenne tagadni, hogy sok szülő próbál a gyereke érdekében velem beszélni. Jobban hat rám, ha egy diák saját maga keres fel a problémájával. Ilyenkor mindig találunk megoldást.

De, hogy ne „köntörfalazzak”: volt olyan eset, amikor egy vidéki város önkormányzatán dolgozó apuka emelt hangon követelte, hogy vegyünk fel a gyermekét, mondván, hogy az összes jövedelmebevallás csalás, kár is figyelembe venni azokat. Erre már egy kissé felment bennem a pumpa. Végül azt mondtam neki, hogy 150 ezer forintot esont nélkül kifizetted nekem a kollégium költségvetéséből, ha letesz az asztalra egy igazságszó, kijátszhatatlan és megalapozható kollégiumi szelvényes rendszert. A felesége lecsillapította az urat, így ebben maradtunk.

— *Egy mondat a terveitekről...*

— *Vannak még üresen álló helyek a kollégiumban, kialakítható egy nagy zárt raktár az épület egyik szárnya alatt, ezeket szeretnék hasznosítani. De a legfontosabbnak a sportpályákat tartom. Van egy hatalmas szabad területünk, amire*

Nem mászhatsz ki belőle!

sportpályák elkészítéséhez, támogatók szerzéséhez az egyetem erőteljesebb segítségére, tekintélyének latba vetésére is szükségünk lesz. Biztos vagyok benne, hogy meg fogjuk találni a legjobb megoldást.

K. S.

Közzáz Klub-hírek

A Közzáz „Jazz” Klubban minden pénteken a Dresch Quartet hangversenye hallható 20 órától. Helyszín: a Kinizsi utca 2-6. sz. alatti kollégium.

A koncertek idején megvásárolható az *Adyton Egyesület által megjelentetett négy hangfelvétel*: 001 Grencsó Kollektíva 1988-89, 002 Dresch Quartet — Gondolatok a régiekről, 003 Claudia Rath — Soul for free, 004 Szabados György — A szent főnixmadár dűrrögései.

Február 17-én kezdődik a *Bevezetés a filmművészetbe VIII. félévi műsora*, a hagyományos hétfő-szerda 2-2 filmelosztásban. A *bérletek* még mindig csak 300 forintba kerülnek és február 10-től kaphatók a Közművelődési Titkárságon (358-as szoba, telefon: 117-5110). E félévi sorozataink: — Válogatás német filmekből (18 órától), — A nő sokszor (20 órától).

Február 17-e 18 óra: Robert Wiene: dr. Caligari, Walter Ruttmann: Berlin — egy nagyváros szimfóniája; 20 óra Percy Adlon: Bagdad café, 19-e 18 óra Paul Wegener: A gölem, Friedrich Wilhelm Murnau: Nosferatu — vagy a rémüldöz szimfóniája; 20 óra Woody Allen: Hannah és nővérei, 24-e 18 óra F. W. Murnau: Az utolsó ember; 20 óra Agnes Warda: Sem fedél, sem törvény, 26-a 18 óra Georg Wilhelm Pabst: A bánatos utca; 20 óra Gothár Péter: Ajándék ez a nap.

Március 2-a 18 óra Fritz Lang: Metropolis; 20 óra Andrzej Wajda: A wilkó kisasszonyok, 4-e Fritz Lang: M — Egy város keresi a gyilkost; 20 óra Walerian Borow-

czyk: A bűn története, 9-e 18 óra Joseph von Sternberg: A kék angyal; 20 óra Vera Chytilová: Százszorszépek, 11-e 18 óra Fritz Lang: Dr. Mabuse végredele; 20 óra Nyikita Mihalkov: A szerelem rabja, 16-a 18 óra Wolfgang Staudte: A gyilkosok köztünk vannak; 20 óra Luis Buñuel: A vágy titokzatos tárgya, 18-a 18 óra Wolfgang Staudte: Az alattvaló; 20 óra Larisa Sepityko: Szárnyak, 23-a 18 óra: Rolf Thiele: Rosemarie; 20 óra Milos Forman: Egy szözi szerelme, 25-e 18 óra Ulrich Schamoni: O; Rainer Werner Fassbinder: Effi Briest, 30-a 18 óra Volker Schlöndorff: A fiatal Volker Schlöndorff: A fiatal Karel Kachyna: Szekerrel Bécsbe.

Április 1-je 18 óra R. W. Fassbinder: Bevándorló (Digo); 20 óra Luis Buñuel: Tristana, 6-a 18 óra Wim Wenders: Berlin fölött az ég; 20 óra R. W. Fassbinder: Petra von Kant keserű könnyei, 8-a 18 óra Volker Schlöndorff: A bádogdob; 20 óra Jean-Luc Godard: Egy férjes asszony, 13-a 18 óra Wolfgang Petersen: A tengeraltjáró; 20 óra Ingmar Bergman: Csand, 15-e 18 óra Percy Adlon: Cukorbébi; 20 óra Pierre Paolo Pasolini: Mamma Roma, 27-e 18 óra R. W. Fassbinder: Miért lett R. úr árokfutó?; 20 óra Francois Truffaut: Jules és Jim, 29-e 18 óra R. W. Fassbinder: Querelle; 20 óra Agnes Varda: Cléo, 5-től 7-ig.

Május 4-e 18 óra Peter Timm: Go Trabi Go; 20 óra Tony Richardson: Egy csepp méz, 6-a 18 óra Werner Herzog: Kegyetlen hegycsúcs; 20 óra Michelangelo Antonioni: A barátnők.

TE KIT VÁLASZTANÁL?

Spike Lee: Szemet szemért

1989 nyarán két film uralta az amerikai mozikat. Az egyik egy szívfacsaró történet volt egy dúsgazdag házaspár tizenéves fiáról, aki a konzervatív környezet fojtogató légköré elől az öngyilkosságba menekült. Címe: *Dead Poets Society* (Holt költők társasága). Még abban az évben bemutatánk nálunk is.

A másik film két és fél évet késelt. Ebben egy fekete fiú halt meg, megpedig egy rendőrségi beavatkozás nyomán, mely egy forró napot lezáró fekete-fehér verekedést követett, és legvégül csak anyagi és lelki romokat hagyott maga után. A film címe *Do the Right Thing* volt, amit egykor „Tedd, amit kell”-nek fordított nyersen a Filmvilág, a mostani filmbéli feliraton pedig kissé szabadabb fordítás-

ban „Helyén legyen a szívéd”-ként jelenik meg.

E film magyarországi címe 1992-ben — hogy, hogy nem — „Szemet szemért” lett. Ezt a szép magyar szólásmondást — a filmforgalmazók szeszélyétől függően — ennyi erővel bármely konfliktusfilm megkapta volna címként. Mégis éppen az a film kapta meg, amely a maga naturalista eszközeivel éppen napjaink faji feszültségeinek bonyolultságára kíván rávilágítani, tükröt tartva az érintett feleknek, megpróbálva gondolkodásra bírni őket. És éppen 1992 elején, amikor hazánkban a mélyülő társadalmi válság egyre erőteljesebben korbácsolja fel a nacionalista és idegengyűlölő indulatokat.

Nem hiszem, hogy a magyar cím egybevág Spike Lee, a film rendezője és egyik főszereplője szándékaival, pedig

Orkény óta tudjuk, hogy a cím milyen fontos. Lee egy sok évtizedre visszanyúló politikai vitára építette üzenetét, amire a film során újra meg újra feltűnő fényképek hivatott emlékeztetni a nézőt. A képen az amerikai feketék 20. századi politikai történetének két legnagyobbja: ifj. Martin Luther King és Malcolm X. fog kezet. Két ellentétes koncepció képviselője.

Malcolm X. a feketék egyenjogúságáért harcoló mozgalom kompromisszumokat nem ismerő, legendás vezére volt. Kezdetben „fekete nacionalista”, aki megtagadta a fehérek társadalmát és a rabszolgasorban kapott családi nevet (Little). Később — sok évig tartó társadalomtudományi önképzés után — mindenfajta elnyomással ellen küzdő forradalmi szocialista, aki a „bármilyen eszközzel, ha kell” („by any means, if necessary”) jelszót hagyta követőire.

Martin Luther King az erőszakmentes mozgalom vezetője volt. A feketék Gandhija, aki menetek élen gyalogolt és énekelte, elbőkölve tárgyalt, s miután 1964-ben végre kiharcolták a szegregáció megszüntetését, még Nobel-békedíjat is kapott. Filmeket készítettek róla, és születésnapja nemzeti ünnep az Egyesült Államokban.

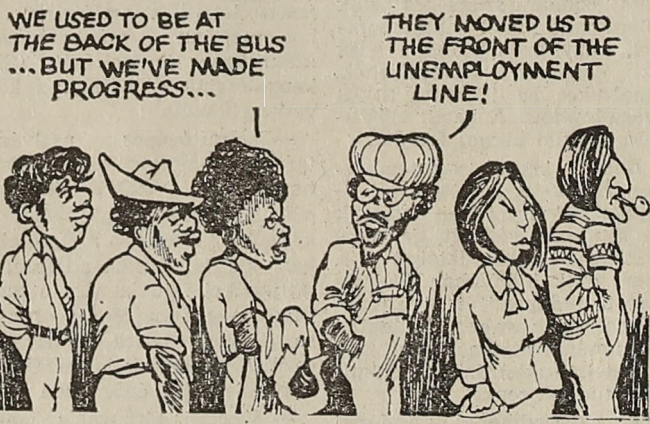
A film bemutatásakor már több mint két évtizede mindketten halottak, s mindketten erőszakos halál következtében. De a harc a hatalom ellen —

ahogy azt a film sokszor felhangzó főcímenje ezerszer elmondja — tovább folytatódik. Mert hát az utóbbi két és fél évtized gazdasági válságai — szegregáció nélkül — is megkülönböztetett mértékben sújtották a „hátrányos helyzetű” feketéket, valamint az egyre nagyobb számban jelenlevő latin-amerikai bevándorlókat. A Reagan utáni Amerikát a fekete-sárga negyedik reménytelen leszakadása, és a városok utcáit ellepő, többségükben színes bőrű hajléktalanok és kolodások milliói (nem elírás!) különböztetik meg a korábbi évtizedektől.

A 80-as évek második felében King egykori jobbkeze: Jessie Jackson a demokrata párthoz csatolt Szivárványkoalícióba kívánja becsatornázni a társadalom periferiájára taszítottak politikai elégedetlenségét, de nem bizonyul elég hitelesnek öltöny-nyakendős törekvéseivel. Róla ne is beszéljünk — mondja Lee a film egyik jelenetében. Reneszánszát éli viszont a feketék körében Malcolm X., és Grammy-díjat kap a feketék sorsáról és a forradalomról éneklő Tracy Chapman.

A szabad, demokratikus és hatékony álom-Amerikában egy sor szociális kérdés megoldásra vár. Erőszak nélkül nem megy — mondja Malcolm X. Erőszakkal nem szabad — mondja King tiszteletes. És hogyan foglaj állást Spike Lee? Mit jelent a cím, és mit jelképez a fényképen megörökített kézfogás? Lee csak az egyre elviselhetlenebb forráságról beszél.

Andor László

Hölgy képekkel

Kíváncsivá tett, amikor szóba jött, hogy az elmúlt félévben a közzáz tanulmányi kötelezettségeim túl még 150 órája és a félév végén összesen 11 vizsgája volt, és mindez annak okán, hogy művészettörténetet tanul a Képzőművészeti Főiskolán és az ELTE-n. De csak ennyit mondott, föbbre nem volt ideje, mert hazautazott. Szabolcsban ugyanis hét végén disznóölésre készültek. Míg újra találkoztunk, foglalkoztatott a gondolat, mit is akarhat egy negyedéves gazdálkodási szakos hallgató a művészetekkel. Mi ez, hobbij, vagy netán valami komolyabb? Mikor végre újra találkoztunk, a beszélgetésből kiderült, hogy az elképzelése — hogy úgy mondjam — nem mindennapi.

Balogh Erikát az egyetemen sokan vallhatják személyes ismerősöknek, mint hajdani HT-elnököt. De volt már instruktor is, és jelenleg is TEK-es, ahol újságot szerkeszt, tankönyvet ír, táborot szervez, egyszóval vállalkozó szellem.

— És most ez a művészet-történet. Erről az oldaladról még nem ismerünk.

— Tulajdonképpen ez is bejellek abba a képhe, ahogy én eddig éltem. Korábban is és az egész egyetemi pályafutásom során is sok mindent kipróbáltam, amit csak lehetett. Még most, a diplomakiválasztás pillanatában is megmaradt ez a szokásom. Sok mindent kipróbálok, sok mindent tanulok. Végig akarom csinálni a két

hogyan válogatni tudjak később is.

Alakítani tudjam az életemet, ha szükséges, másképp is, nehogy be legyek kényszerítve egy olyan pályára, amiről kiderülhet, hogy nem nekem való, vagy netán tán belebukom. Ilyen esetben, ha van egy pénzügyes diplomám és egy kis tőkéim, és ha van valami affinitásom a művészeti dolgokhoz, ráadásul a kapcsolataim is fel tudom használni, akkor akár magángalériát is nyithatok.

— Egy közzázadás, ha más is akar tanulni, legtöbbször a jogra vagy a történelemre gondol. Te miért éppen a művészeteket választottad?

— Másodév végén nekem is átfutott a fejemen a jog vagy a történelem, de végül is nem csináltam semmit, pedig akkor

Párizs volt számomra a fordulópont.

Ehhez hozzá tartozik, hogy gyerekkoromban régész szerettem volna lenni, és nagy vonzalmat érezek az egzotikus művészetek iránt. Mára is minden erről szóló könyvet megveszek, egy ilyen kiállítás sem hagyok ki. És soha nem felejttem el azt a rajztanfolyamot sem, akinek egy igen egyszerű íntelem máig is a fülemben

meg, hogy ez igenis hiányzik nekem.

Igy történt, hogy Balogh Erika tavaly szeptemberben elment a Képzőművészeti Főiskolára öskori, ókori művészeteket tanulni, megismerkedni a XIX. századi művészetekkel, a klasszicizmussal az összes izmusig mindennel, amit idén folytatni szeretne a bizánci és a román korrak. Az ELTE-n

áthallgatni önmagában is nagy élmény.

Akikhez jártam, azok komoly tanáregyenlőségek. Marosi Ernő az ELTE-ről és Cifka Pétert a Képzőművészeti Főiskolán is ajánlani tudom. Nagy tudás van mögöttük, és ezt át is tudják adni, ami még nagyszerűbbé teszi az egészet.

— Vizsgáztál is ezekből a tárgyakból?

— Volt, amiből vizsgáztam, de a két görkivizsára nem mertem elmenni, pedig egy hetet tanultam rá. Az ELTE ilyen szempontból nagyon kemény.

ez még így nagyon rizikós.

Ezzel szemben a másik két szakterületemhez már az egyetemen is tanultam három és fél évet. Ezek biztos dolgok az életben, ezrekre szülökem van ahhoz, hogy ne féljek attól, hogy nem fogok tudni mit kezdeni magammal. Viszont a képzőművészet egy olyan dolog, amit egy magángaléria keretében nagyon szeretnék valaha csinálni.

— Közismert, hogy a magyar képzőművészet sajnos mély hullámvölgyben van. Ez a kö-

ha a művészet visszatálna a társadalomhoz,

ha a művek tényleg eljutnának az emberek tudatáig és valamit mondanának. Gyenge a termés és ezt nagyon kevesen merik kimondani. Különösen akkor jönnek zavarba a kritikusok, ha a bírálatot személyre kellene vonatkoztatni. A kereskedő meg nyilván nem mond semmit, hanem azt veszi meg ami tetszik neki. Úgy gondolom, ha egy-két műkritikát a kereskedő is megenged magának, mert jó a boltja, meg jól válogat a művészek között, annak azért súlya lehet. Nagy gondja a magyar művészetnek az is, hogy nem támogatják. Nemcsak anyagilag, de erkölcsileg sem.

izgalmas dolgoknak találok felvállalni

egy tehetséget és egyengetni a pályáját. A legtöbb művészek egyáltalán nincs érzéke a pénzügyi dolgokhoz, és nem is szabad, hogy az idejüket ilyenre pazarolja. Ebben segíteni valakinek színterem lehetetlenül klassz dolog. Egyrészt a művészt segíti, másrészt a műve-

gótikát, egyetemes képzőművészettörténetet és építészettörténetet hallgatott.

— Nagyon fontos, hogy átfogó képen legyen az egész művészettörténetről. Hogy tényleg tudással rendelkezzem ezekről a dolgokról, mert ehhez az én műkedvelőségem hihetetlenül kevés. Egyébként az ELTE-re és a Képző-

Fél emberként nem lehet csinálni. Egyébként az ELTE egyik legjobb szaka a művészettörténet, ahol nagyon sokat követelnek. A Képzőművészeti Főiskolán is tudtam vizsgát.

Azzal persze tisztában van Erika, hogy ezt a dolgot eleve későn kezdte. Így sok mindent pótolnia kell.

— Többek közt ezért sem adok fel minden mást a művészettörténet mellett, és teszem föl erre az életemet, mert

rölményem nem zavarja az elképzeléseidet?

— Valóban, a mai magyar képzőművészet elég gyenge. Most volt a fiatal képzőművészek országos kiállítása. Nem mondom, hogy lehangoló művek születtek. Ráadásul végig néztem, kik lettek a díjazottak. Hogy az én értékítéletemmel nem esnek ezek egybe, és semmit nem jelent, de többekével sem. Pedig hát végül is mi vagyunk a fogvasztók, így hát az lenne a normális.

Márpedig ezt valakinek fel kell vállalni. Nyilván nem egy ember fogja kihúzni a képzőművészetet a kátyúból, mert ezt naivitás lenne gondolni, de sokat lehetne tenni azért, hogy a jelenlegi helyzet változzon. Arra gondolok, hogy akik igazán tehetségesek, azokat kiemeljük és vállalkozunk azokra, hogy megmutatjuk az embereknek és ezzel lehetőséget teremtünk számukra. Persze vannak ma is alapítványok, de azokról nem hallok túl sok jót. A mai támogatási rendszer nagyon sok kiánnivalót hagy maga után. Én személy szerint

szetet juttatja el az emberekhez.

— Beszélj arról, hogy te hogyan képzeted a galériádat?

— A műkereskedelem alapja, hogy az emberek a műalkotásokat befektetésként kezelik. Az öreg Renoirt az ő korában (századforduló) kiépülő múkinépszerű felháborított

ta. Szerinte, ha valaki egy képet nem azért vesz meg, mert az tetszik neki, hanem csak a későbbi pénzt látja benne, akkor inkább részvényt igazasson a falára. Tökéletesen igaz volt az öregnek, de én azért úgy gondolom, azt elérni, hogy minél többen a minél színvonalasabb műveket aggassák a falukra, az egy kihívó feladat. Persze a műveknek van egy

tényleg mondanak valamit, nemesak pusztán szépek.

De szeretnék a galériámban az egzotikus művészeti műtárgyaknak is teret engedni. Tudom, hogy van néhány ilyen galéria, már ahol keleti szöveveket és egyéb keleti művészeti tárgyakat árulnak, de itt még sok a szűz terület ahhoz, hogy én is eredményes legyek.

— Mint mondtad, a művészeti tanulmányok terén később vagy. Sok mindent pótolnod kell. Vajon az a mástól év, ami nekid még hátra van az egyetemen, elegendő lesz-e erre?

— Az már biztos, hogy nem. Éppen ezért szeretnék egy évet kihagyni, méghozzá az utolsó félévben. Az év felét a pénzügyi tanulmányokra fordítanám, felét pedig a művészettörténetre. Így a diplomáig a két és fél év elegendő ahhoz, hogy sok kapcsolatot szerezzek. A művészettörténet területén már most is vannak olyan

alig próbálnak ki valamit,

miért ne lenne ez is egy kihagyott lehetőség. Pedig hát még az idejükbe is beleférne. A legtöbbben viszont úgy gondolják, bőven elég, ha eljárnak a haverokkal, összejönnek bulizni, meg egy-két dolgot megcsinálnak.

— Gondolom, nagy lemondással jár ez a sok kötelezettség?

— Nehogy azt hidd, Nekem hihetetlenül élvezetes ezt csinálni. Emellett kétszer-háromszor is eljárak hetente szórakozni, nem hinném, hogy remeteéletet élek.

Vannak festményeid?

— Nincsenek. Csupán albumaim, könyveim és néhány reprim.

Kik a legkedvesebb festőid?

— Van Gogh, Chagall. Szeretem a grafikákat, de még keveset ismerek. Kedvelem Monet kései képeit. Imádom Turner-t. Ő egy angol tájképfestő a múlt század elejéről. Általában azok a festmények vonzanak, amelyek tobzódnak a színben, sejtlemesek, és szinte

olyan része, amit tényleg nem tud megvásárolni az átlagember. Viszont ha én galériát csinálok, nagyon fontosnak tartom, hogy ott sok olyan dolog legyen, ami megfizethető. Ami nem feltétlenül egy művészelpazarolt tehetségét jelentené, hanem pl. nagyon jól sikerült másolatokat. Hogy az emberek rájöjjenek arra, hogy a lakásukat lényegesen lehet díszíteni olyan dolgokkal, amik

kapcsolataim, amik kamatoztathatók. De miután egyelőre még nem jutottam el odáig, hogy a galériával akarnám kezdeni az életet, így akárhová kerülök, valószínűleg a művészeti kérdések mindig fontosak lesznek számomra. Szeretnék még esztétikával, mai modern művészetelmélettel, művészetszociológiával foglalkozni. Van néhány olyan nagy tanáregyenlőség, aiktől ezen a téren nagyon sokat lehet tanulni.

Tudják az évfolyamtársaid, hogy mire adtad a fejedet?

— Igen, a TEK-ben elég sokan. Kuriozumnak tartják. Van, aki azt mondja rá, hogy hülye vagyok. De általában csodálkoznak: Jé, hát ilyenre is van energiád? Sok embert érdekel ez a téma, csak éppen nekik nem voltak olyan impulzusai, mint nekem. De hát annyian végigjárják az egyetemet, hogy

vibrálnak az ember szemé előtt.

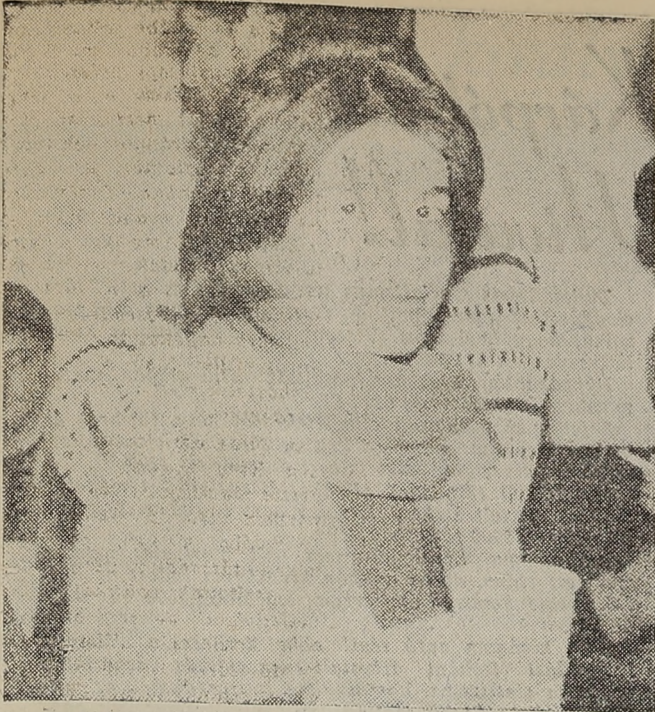
— És a mai magyarok közül kit emelnél ki?

— Nem ismerem őket. Azt tervezem, hogy felkeresek egy-egy festőt a műtermében. Elbeszélgetek velük arról, hogy ők mit gondolnak a képeikről. Azt hiszem, ebből is nagyon sok mindent lehet tanulni.

Talán a leafontasabbról nem beszélünk. Ez egy olyan terület, amihez tényleg sok pénz kell. Lesz erre tőkéd?

— Hát ezért hagytam több utam magam számára. Vagy nekem lesz annyi pénzem, vagy tőkéstársat keresek. Én ugyanis ha elmegyek konvívizsgálónak, vagy egy pénzügyi befektető céghez állok, akkor is mindenképpen azon leszek, hogy tőkét gyűjtsek. És ha az összeg csak negyvenéves koromra jön össze, akkor is elkezdem. De ha egyáltalán nem sikerül tőkét szerezni, azt hiszem, akkor sem vesztettem semmit, mert mindez csak szebbé, jobbá teszi az életemet.

Poharzó

Vég

Nem hagyja bennem a nő,
hogy elhagyj,
minden szédület
és kemény szerelem
kevés volt,
még annál is kevesebb,
tán gyűlölek,
de egy biztos,
látni sem akarlak.

Angyal

Félek, elloptam szíved
rezdüléseit
sebesülten idegen szerelemből
hoftan jöttem
s te bekötöttél.
Hála s hallgatag hűség
tagjaimban
de az édes, a forró láztól
szírem nem olvadok,
s ó ja,
nem telnek vagyunk,
akár az angyalok.

Beleznai Ágota

Musztafa

Köztünk él már tíz éve. Egy-két haver, aki közel áll hozzá, tréfásan csak füstösnek hívja, de nem haragszik érte. Casablancából jött. Ha végigmegy a csarnokon, a kofák, hentesek nem állják meg, hogy utána ne kiáltssanak: „Mi van, Musztafa, nem kell valami?” Sok barátja. Szerencsére őt még nem inzultálták, mint mostanában nemegyszer színes bőrű társait. De ha mégis megtörténne, akkor sem reagálna rá. „A háborúskodás csak háborúskodást szül.” Ezeket a problémákat ésszel próbálja megoldani. Korábban nem volt ennyi külföldi Magyarországon, mint most. Akkor a jelenlétüket még nem érezték. Most, hogy a gazdasági helyzet is ilyen válságos lett, egyre feltűnőbbé vált a külföldiek jelenléte. Ebből egyértelműen azt a magyarázatot szűri le a tájékozatlan ember, hogy az idegeneket okolja a munkanélküliségért. De nem tud igazán haragudni ezekre az emberekre. Számukra ugyanis ez a legkézenfekvőbb magyarázat. Másfajta gondolkodás nem is várható el tőlük. Védekezni egyetlen eszközzel tud. Igyekszik megnyerni az emberek szimpátiáját, s ezt nagyon sikeresen teszi.

Musztafa jól ápolt. Mint egy diplomata, úgy öltözik. Vasalt öltönyben, ápolt külsővel jelenik meg mindennap. És a modora általában derűs. Mit sem árul el abból, hogy tulajdonképpen ő is ugyanabban a cipőben jár, mint mostanában sokan. Ő is munkanélküli.

Azzal kezdi a napját, hogy végigbongeszi az álláshirdetéseket és a pályázatokat, önéletrajzokat sorozatban gyártja. „Diplomás, öt nyelven beszélő közgazdász vagyok”, így ír a végzettségének megfelelő hirdetésekre. A szórványosan érkező válaszok nagyon finoman, de elutasítóak. Mert külföldi, vagy mert gyanús, hogy ilyen végzettséggel és tudással még nincs állása, vagy mert ezek a hirdetések rendszerint formálisak. Hissen már eleve megvan a jelölt.

Persze volt állása. Ahogy befejezte '83-ban egyetemünket, a külker szakon, a Gh-ra került gazdasági előadónak a főmérnök mellé. Azért választotta ezt a munkahelyet, mert akkor még úgy volt, hogy folytathatja tanulmányait az egyetemen. Szerette volna a kandidátusi címet megszerezni, de ehhez nem kapott támogatást a marokkói kommunista párttól. Vagyis az a párt, amelyik Magyarországra küldte tanulni, ugyanaz el is vágta a további előrehaladásának útját. Ez mélyen érintette. Úgy érezte, ezzel kettőtört a karrierje. Tanár akart lenni, egyetemen tanítani. Ennek a tervének végérvényesen búcsút kellett mondania. '89-ben egy rövid ideig még itt dolgozott az egyetem nemzetközi osztályán, de kevés volt a fizetés, kilépett, és egy kaszinóban, majd egy kasszínóvezetőben folytatta működését, míg végül is utcára került. Miután pénze sem volt, ágyrajáró lett egy idősebb házaspárnál. Aztán karácsony előtt kaptak a hirtől, hogy Musztafát bevitték az idegosztályra. Nem bírta tovább a problémák súlyát. Ráadásul a honvágy is gyötörte. Szóval kiborult.

Valójában amíg állása volt, nagyon jól élt. Mindene megvolt. Nem gondolt a jövőre. Jól ismerte a pesti szö-

rakozóhelyeket. A Novotelben barátként üdvözölték a pincérek. Azt hitte, ez mindig így lesz, hogy soha nem éri meglepetés. És lám...

Aztán kijött a kórházból. Úgy néz ki, helyreállt a lelki egyensúlya. Állása továbbra sincs. Igéretések és elutasítások között vergődik. Miért nem mész haza? — kérdezik tőle a barátok —, talán könnyebb lenne az életed. Ha menni akart volna, azt már korábban megtéhetné volna. Két alkalommal is hazament, de csak látogatónak. Véleménye szerint azzal, amit itt tanult, otthon nem tudna érvényesülni. Hatalmas energiával mindent újra kellene tanulnia, és még akkor sem biztos, hogy kapcsolatok nélkül álláshoz jutna. Mások arra buzdítják, kövesse a Váci utcai arabok példáját, sejtelen. De Musztafának nem ez a világa. Dühös is ezekre az arabokra. Nem tagadja meg őket, mert a nyelvéket beszéli, azonban tudja, hogy az ilyen arabokon keresztül itélkeznek az emberek mások fölött is. Persze lehetne másként is élnie, mint ahogy ő él. Volt olyan földije, aki TESCO-ösztöndíjjal tanult Magyarországon, közben seftelt. Arab évfolyamtársai, akik alig tudtak magyarul, gazdag kuvaiti, szaúd-arábiai családokat kísérgettek város nézni, vásárolni, a férfiaknak nőtársaságot keresni. Így két óra alatt akár száz dollárt is kerestek. Neki ehhez soha nem volt gyomra. Számára fontosabb volt az egyenes út, a biztonság. Ehelyett diplomadolgozatokat, cikkeket fordít arabról magyarra, sőt volt olyan arab társa, akinek még a diplomáját is megcsinálta. Gazdag milliomos arab csemetéket segített egyetemi tanulmányait elvégzésében, de valahogy úgy alakult, hogy a fizetség és a hála rendszerint elmaradt.

Amióta kijött a kórházból, egyetlen célja van a képzettségének megfelelő, vagy ahhoz közel álló munkát találni. Legfőképpen a bankszakmában tudná kamatoztatni a tudását. Úgy érzi, képességeinél fogva kitűnően megállná a helyét. S ha ez sikerülne, akkor ezzel együtt a többi problémája is megoldódna. Ha mégsem... Hissz a mai helyzetben ezzel is számolni kell. Akkor sem tartja magát elveszett embernek. A tarsolyában van még egy utolsó ütökártya. Nyelvetek fog tanítani.

Egy alkalommal megkérdeztem tőle, mit csinálna máskepp, ha újrakezdené? Sokkal komolyabban venné a tanulást. Ő ugyanis mindig az arany középutat kereste. Egy kicsit tanult, egy kicsit élt. Nem volt rossz tanuló, de lehetett volna jobb is. Vegyék komolyan a tanulást — ezt ajánlja a jelenlegi külföldi hallgatóknak. Tervezzék úgy az életüket, hogy lehetővé váljon hazájukba a zökkenőmentes visszatérés. Tartsák szorosan a szülőfölddel, az otthoni szakemberekkel a kapcsolatot. Kísérjék figyelemmel az otthoni gazdasági, társadalmi változásokat, hogy úgy térhessenek vissza, mintha otthon szereztek volna a diplomát, Neki ez nem sikerült. Magyarországon maradt, de hogy hoz-e itt megnyugvást számára a holnap, az sajnos bizonytalan.

H. E.

Az egyetem vonzereje viszonylagos szabadsága, politikai értelemben is

— Tóth István, azaz Totó — ahogy hajdanában diáktársai elnevezték — a szociológia tanszék fiatal oktatója egyévi távollét után visszatért a tanszékre, ebből az alkalomból beszélgettünk.

— Ez így nem egészen pontos, hogy visszatérek, hisz fél-állásban eddig is itt voltam, bár munkakönyvemet tavaly márciusban áthelyeztem a Pénzügyminisztérium Gazdaságpolitikai és Tervezési Intézetébe. Amikor odamentem, tisztáztam a főnökömmel, hogy egyetemi kötelezettségeimet megtartom, s ennek ő örült is. Hosszabb távon én mindig is egyetemi pályafutást terveztem magamnak, s így van ez ma is. Nem tudom, sokan fontolgatják-e, hogy elmenjenek az egyetemről, de ha igen, annak vannak racionális okai. Az oktatás és a kutatás elképesztően rosszul fizet, ugyanakkor az államigazgatási szférában az utóbbi egy-másfél évben nagyon megnöttek a pénzek, s ez komoly húzóerő.

— Mivel foglalkoztál az intézetben és milyen feladataid lesznek mostantól fogva újra az egyetemen?

— Amikor az intézetbe mentem, nagyon jók voltak a kilátások, úgy tűnt, kormányzati háttérintézményként köztudott hatásvizsgálatokat fognak végezni, előkészítés, elvi megalapozás lesz a munkánk. A jövedelem- és szociálpolitikai osztályon, ahová hívtak, nagyon jó nevű szakemberek dolgoztak, ez is vonzott. Amint aztán hírek kaptak számyra az intézet átalakulásáról, megszüntetéséről, egyre nőtt a bizonytalanság és értelmetlenné vált, hogy ott maradjak. A beolvasztásról szóló híresztelések aztán valóra is váltak, időközben sokan távoztak is, világossá vált, hogy egy, két éven belül nemigen lesz ott ütöképes társaság, bár elvileg nagy szükség volna az általunk végzett munka eredményeire. A szociálpolitika és a társadalompolitika területén készítettünk átfogó tanulmányokat a változásokról, értékeltek a kormányzat tevékenységét és voltak eseti sürgős munkáink is. Ez tulajdonképpen ugyanaz a kutatási terület volt, amivel korábban és azóta is foglalkozom az egyetemen, csak az intézetben rövidebb távra kellett vonatkoztatni az egészet.

— Milyen változásokat érzékelsz?

— A tavalyi évben kevésbé tudtam követni az egyetemi változásokat, de a tanszéki eseményekkel lépést tartottam. A Közgáz a nyolcvanas években a többi egyetem előtt járt, tantervét, a hallgatók szabadságát, a hallgatói jogokat példaként emlegették. Most erősödik a konkurencia, a többi egyetem is lépést váltott. A Közgáz egyik vonzereje számomra továbbra is a viszonylagos szabadság, politikai értelemben is, de úgy is, hogy szakmai kérdésekben is eléggé a maga ura az ember.

— Tudom, hogy sok mindennel foglalkozol, nagyon elfoglalt vagy. Energiád mekkora részét fordítod az egyetemre?

— Még nem látom át pontosan az itteni kötelezettségeimet. Az biztos, hogy a fizetésem kevesebb, mint fele annak, ami eddig volt, tehát nekem nem fizetésben, hanem jövedelemben kell gondolkodnom. Tanácskozás, tanulmányírás, pályázatok adhatnak erre megoldást.

Szociálpolitikát tanítok majd a Századvég politikai iskolán,

ez amolyan félelméleti tantárgy az ottani diákoknak. Vannak közöttük parlamenti képviselők, különböző szervezetek, apparátusok, tagjai és magánemberek, egyetemi hallgatók is. Szeretem majd őket tanítani, szerencsésen vegyes társaság.

— Igen, elég régóta ténykedem a Fideszben, bár tagja nem vagyok. A választások előtt részt vettem már a programírásban, ott voltam a háromoldalú tárgyalásokon, a választások óta pedig a Fidesz parlamenti csoportjának gazdasági tanácsadója vagyok. Mi nem választottuk szét a párt gazdaságpolitikai és a szociálpolitikai témákkal foglalkozó csoportjait, s ez szerencsés döntésnek bizonyult, mert egyévesen kezeljük az összetartozó ügyeket. Ez a munka hétről hétre folyik, részben a törvénytervezetek véleményezése a munkám, de válaszolni kell a frakciótagok gazdasággal, szociális témákkal kapcsolatos kérdéseire is, s vannak 4-5 hónapos munkáink, most például a társadalombiztosítás reformjával foglalkozunk.

A múlt héten döntött a parlament arról, hogy saját ellenőrzése alá vonja a társadalombiztosítás ügyeit. Ennek részeként létrehozta a Nyugdíjbiztosítási Alap felügyelő bizottságát, amelynek egyik tagja lettem. Feladatunk a terület válságmenedzselése mellett a megfelelő szakapparátus megteremtése, valamint stratégiai döntéshozatal, a társadalombiztosítás öt, tíz, húsz évre működőképes átalakítása.

— M. G.

Munkaszervezeti formák a tőke világában.

Komfort a vonaton

Körök a TEK-ben

Elsősöknek

A Társadalomelméleti Kollégium az alábbi — főleg — elsősöknek szánt köröket indítja a második félév során:

Változatok a makroökonómiaira

A kör célja, hogy az egyetemi makroökonómia tananyag egyes fejezeteit alaposabban körbejárja. A vizsgált problémákat több oldalról is szeretnénk megvilágítani és ezen keresztül elhelyezni őket a közgazdaságtanban. A kiválasztott nagyobb témakörök:

— számbavétel, anyagi és nem anyagi elhatárolás jelentősége és ezen keresztül az objektivitás, a „számokból tisztán látszik” típusú érvelésekkel szemben némi székeszs beoltása a hallgatókba;

— a pénz létrejötte, a hitel-pénz funkciója és ezzel együtt a bankrendszer fejlődése, a jegybank és Bod Péter Ákos jelentősége;

— a keynesi elmélet gazdaságtörténet és eszmétörténet elhelyezése, az elmélet funkciója és hatásossága abban a korszakban, amikor született.

Az első megbeszélést február 12-én 17 órakor tartjuk az E 225-ös szobában.

Sugár András, Trautmann László

Munkaszervezeti formák a tőke világában.

A kör célja: átfogó képet adni a munka világában mű-

ködi szervezetek formaváltozatairól.

Az első félév során e folyamatot az egyszerű kooperáció-tól a manufaktúrákig kísértük figyelemmel, jelen félév során a taylorigi rendszerek kerülnek előtérbe, figyelemmel kísérve az ezekre adott válaszokat, az utóbbi években elindult autonómiakísérletekig. Célnk emellett bemutatni a munkafolyamat kialakult rendjében a politikai és gazdasági vonatkozások összefüggését.

Érdeklődni a Ráday utcai kollégium 512-es szobájában lehet.

Hovorka János

A TEK tervezett februári előadásai:

Február 11., kedd — Balogh Sándor:

Politika és történelem 1944—45, 1956, 1989.

Február 18., kedd — Kerekes Sándor:

Piacgazdaság és környezetvédelem.

Február 19., szerda — Percz László:

Változatok a jobboldali populizmusra.

Február 25., kedd — Réz András:

A kommersz filmek esztétikája.

Mindegyik előadás a könyvtárteremben lesz 19 órai kezdettel.

Szeretettel vár

a Társadalomelméleti Kollégium

Fotó: Salamon Csaba

Kártya-játék

A Közgázász előző számában megjelent képes kérdésre válaszolva Chikán Attila tisztelettel tudatja a lap minden kedves olvasójával, hogy se nem oszt, se nem szoroz.

Utóirat: A kérdés egyébként hibás, hiszen a képen jól kivehető, hogy a lapok már le vannak osztva.

(X)

Svájci-magyar képzés

Tavaly szeptemberben öntöttek végleges formába azt a svájci-magyar oktatási együttműködési programot, amelynek célja a svájci vállalkozási szemlélet magyarországi elterjesztése. A St. Galleni Főiskola, a luzerni Közgazdasági Továbbképző Intézet és a BKE közösen valósítja meg a német nyelvű intenzív közgazdász-tanár-továbbképzést. A negyven résztvevős tanfolyamon egyetemünk és más közgazdasági felsőoktatási intézmények, valamint közgazdasági szakközépiskolák oktatói tanulnak. A képzés ötször három intenzív hétvégén folyik, és befejezésekor, idén nyáron egyhetes svájci tanulmányútra mennek a „diákok”. A tanfolyam költségeit főleg a svájci fél fedezi, de hozzájárul a Művelődési Minisztérium is, egyetemünk pedig a tárgyi feltételeket biztosítja a sikerhez. A svájci oktatási segélyprogram részeként megvalósuló tanfolyam jelentőségét mutatja, hogy megnyitóján (amelynek alkalmából Svájc budapesti nagykövete fogadást adott) Andrásfalvy Bertalan, Andorka Rudolf, Rolf Dubs, a luzerni intézet rektora és a svájci követ mondott beszédet.

A program magyarországi vezetője Hegedűs T. András, a pedagógia tanszék oktatója. Az első hét végi foglalkozásokat már megtartották mind a svájci, mind a magyar fél legnagyobb meglepedésére.

Röplabda- és kosárlabda-házi bajnokságot szervezünk február 25-től kedd esténként. Jelentkezni február 19-ig lehet a testnevelés tanszéken. Kosárlabdában férfi- és női bajnokságot szervezünk külön, míg röplabdában vegyes csapatok jelentkezését várjuk. Itt legalább két lánynak mindig pályán kell lennie.

KÖZGÁZ DSK

Sporthírek

Folytatódik a Kinizsi teremfoci-bajnokság február 24-én. A négy csoport első négy helyezettje játszik további kieséses rendszerben az alábbi párosításban.

Vörös Csepel—FC Hanyatlás
TEK—Champions
Rex—Türekvés
Ballbreakers—BUG
Fiókkák—Kampec Dolores
Világválogatott—Belfegor
Berliner SC—Bizakodunk
Kammermann's—Vaktyúk

Két győztes mérkőzés szükséges a továbbjutáshoz. Bővebb információ a kollégiumi

tornaterem hirdetőjén. Kérem a kiesett csapatokat, hogy a komolysági pénzeléért február 29-ig jelentkezzenek Fazekas Károlynál (Kinizsi kollégium F104). Ellenkező esetben a pénzt díjazásra fogjuk felhasználni.

Röplabda- és kosárlabda-házi bajnokságot szervezünk február 25-től kedd esténként. Jelentkezni február 19-ig lehet a testnevelés tanszéken. Kosárlabdában férfi- és női bajnokságot szervezünk külön, míg röplabdában vegyes csapatok jelentkezését várjuk. Itt legalább két lánynak mindig pályán kell lennie.

A TANSZÉK

Írta: Böhm, Sümeghy, dr. Mágénheim és Józsi
Történi: 1992-ben, a Mintagazdaságtan tanszéken

(Az előző rész tartalmából: Doy Endre régi tanulmányával óhajta a tanszék működését finanszírozni. Nagy port vert fel a takarítók ügye. Az összevonások jegyében a Görbeimélet tanszéket szétbontották.)

(Futrinka Tamás kopogtatás nélkül lép be Sallai Józsefhez, akinek csak az egyik mandzsettája látszik ki a könyvszekrényből.)

F. T.: Ne guly, Józsi kám, nem jegybeírásért jöttem, előbújhatok a szekrényből!

S. J.: A frászt hozod az emberre, igazán kopoghattál volna. A maradék tanári presztizsemet is elveszteném, ha a hallgatók látnának meg így a szekrénybe türemkedve. Egyébként pedig csak a tavalyi Mintagazdaságtan tankönyvünket keress.

F. T.: Ja, az éves rendrakási roham jött rád?

S. J.: Dehogya. Most voltam lent a jegyzetellátóban, és közölték, hogy csak 350 forint ellenében kapom meg azt a jegyzetet, amit idén én írtam. Hát nem, én akkor már inkább a régít tanítom le most is. Nem olyan rossz anyag, ha egyszer 18 évig már bevált!

F. T.: Ne csinálj butaságot, Józsi kám. Már beszélünk erről a kollégákkal. Abban egyeztünk meg, hogy idén nem bulizunk, hanem ehelyett mindenki a tanszéki könyvekre dobja össze a pénzt. Vesszünk egy példányt mindenből közösen, és majd fénymásoljuk. Vidéky Lajos már le is fénymásolta a negatív externáliák internalizálásáról szóló részt 1000 példányban, mert erről tart előadást.

S. J.: De nem kerül ez így többé?

F. T.: Nekünk?! Biztos nem. De ha etikai kifogásaid lennének, már telefonáltam egy ismerősömnek, akinél 2 forintért lehet fénymásolni. Így 250-ból kijönne egy jegyzet, és némi haszonnal még így is el tudnánk adni az estiseknek, a

tanár kollégáknak, vagy másoknak, akik nem rendelkeznek aulával. Megvennék, nekem elhiheted, én tanultam annak idején a mélylélektan.

S. J.: Én is hallottam róla, mert a hallgatóim mind Gazdasági lélektan vettek fel Delmichnél. Azt mondják, nagyon érdekes, a professzor kitűnően ad elő, de ez nem is fontos, mert aki nem jár be, az is ötöt kap. Állítólag tavaly egyetlenegy négyes volt csak, de az is félreértésből, mert egy másik professzor tévedésből ehhez a tárgyhoz írta be a jegyet.

F. T.: Az én hallgatóim Igazságos professzorhoz járnak átlagjavításra.

S. J.: De hiszen pont azért tiltakoztak a negyedikesek, hogy a Görbetörténet anyaga túl nehéz!

F. T.: Az is volt, amíg kötelező volt. Amióta viszont fakultatív tárgy lett, úgy látszik, csak olyan érdeklődő hallgatók veszik fel, akik legalább ötösre vagy ennél is jobbra tudják. Mondtam én, hogy minden változásnak a jó oldalát kell észrevenni!

(A tanszéki közös helyiségben többen beszélgetnek. Most érkezik a csoporthoz Futó Péter is.)

D. E.: Szevasz, Péter kám, jól utaztál?

V. K.: Na, meséj, tényleg annyit romlott Svájcban a közbiztonság?

F. P.: Hagyjatok egy kicsit kifújnom magam. A fene ezt a két nagy bórondót a tudományos anyagokkal, majd leszakadt a karom idáig.

V. K.: Ha ennyire fontos egyetemi ügyben utaztál, iga-

zán kihívhattad volna a szolgáti kocsi a reptérre!

F. P.: Hát ez nekem nem jutt eszembe. Ezért is örültem meg annyira, amikor megláttam Melát a kocsival a parkolóban.

V. L.: Hát akkor most kocsival jöttél, vagy nem?

F. P.: Nem, mert Mela közölte, hogy őt Zarecki rendelte ki, és sajnos én akkor csak a buszba fogok beérni.

D. E.: Zarecki újra itthon van?

F. P.: Úgy vélem. Átmenetileg, vagy valami ilyesmi. En mindenesetre csak a reptéren láttam.

V. K.: Ó, én itt is találkoztam vele. Igaz, beszélgetni nem tudtam vele, mert éppen partnert keresett a hét végi egyetem utazásához, Bécsbe. Sajnos ilyen adottságokkal én szóba se jöhöttem, Gizikének meg már késő lett volna szólni.

D. E.: Én azt mondom, mindenki törődjön a saját dolgával. Például megkérdezném tőled, Károly, mikor nyitjuk már ki Csatárka szobáját? Mégis csak hallatlan, hogy öten kucorogtok egy szobában, miközben egy éve, amióta Csatárka Amerikában van, üresen áll az övé?

V. K.: Bándi bácsi, te is tudod, hogy nem lehet. Ennek ezer és egy oka van. Hogy csak egyet mondjak, direkt telefonvonalat kell biztosítani Csatárka felé. Azt mondják, ott az óceánon túl csapnivaló az infrastruktúrális helyzet, és lehet, hogy máskülönben a pocskóvonalak miatt nem sikerülne Csatárkát egyből informálni az itteni eseményekről.

D. E.: Na jó, de azért sutytyomban, időnként, csak be lehetne jutni a szobájába, ha az embernek halaszthatatlanul, mondjuk telefonra lenne szüksége!

V. K.: Isten őrizzen, Endre bátyám! Nem emlékszel, hogy mi történt, amikor Futrinka szorult helyzetében, egyáltalán nem menthető módon kinyitotta Csatárka szobáját? Csatárka amint visszajött, mindenre rájött, kicsérelte a zárat, az ajtót, a telefont retekajtó mögé dugta. Szegény Futrinkának pedig az utóbbi egy év-

ben egyszer sem köszönt, pedig kétszer is itthon volt.

(Vezér Károly beszélget Futó Péterrel, amikor belép egy hallgató, X. Y.)

V. K.: Tessék parancsolni!

X. Y.: Nem tudom, jó helyen járok-e, de én mintagazdaságtanból szeretnék kumulálni.

V. K.: Mit akar csinálni? Kérem, ha a titkárnőmet keresi, akkor a 457-es szobában találja.

X. Y.: Nem, félreért, nekem a dékáni hivatalban mondták, hogy csak a tanszékvezetővel kumulálhatok.

F. P.: Nem az emelt szintjét szeretné leadni?

X. Y.: De igen.

F. P.: Jó, akkor adja ide az indexét.

(X. Y. beiratja a jegyét és kimegy.)

F. P.: Nem tudom, mikor fogjuk a hallgatókat tanulásra ösztönözni. Mert jobban járnak, ha egyest kapnak, mint ha négyest.

V. K.: Ne aggódj! Rend lesz majd ezen a karon, ha Paprikási újra kezébe veszi a dolgok irányítását. Meg lesznek szervezve itt a tanszék, tantárgyak, telefonok stb.

F. P.: De hiszen ezekről már döntött a Vezérúr-értekezlet.

V. K.: Na most, hogy ki miről döntött, azt nem nagyon lehet tudni. Mindenesetre Paprikási új tanszéke magára vállalta az új jegybankelnök- és miniszteri képzés gyakorlatilag teljes vertikumát. Ennek tükrében persze át kell alakítani a kart is, hiszen minden tanszéknek ehhez igazodnia kell.

F. P.: Remélem, azért a sarkadra állsz majd.

V. K.: Számíthatsz rám. Na szervusz.

F. P.: Szervusz.

Tanárok—diákok!

68 százalékkal olcsóbban fizethetitek elő a NEWSWEEK-et! 145 forint helyett csak 42 forint egy szám ára. UNIVERSITAS IX., Kinizsi u. 1-7. I. em. 160. Kohut Judit, Magyar Judit 117-0233/130, 150.

Tisztelt Kárpótlási Dékáni Hivatal!

Alulírott, dr. Benedek (benőházy) Bendegúz azzal a kéréssel fordulok önkhöz, hogy a kommunista rendszerben az egyetemen ért anyagi és erkölcsi hátrányokért engem kárpótolni sziveskedjenek.

„Az idő pénz” alapon (100 Ft/óra igazán méltányos összeg) a következő kárim származtak az egyetem akkori tanrendjéből:

4 félév (marxista) politikai gazdaságtan, heti 2 óra előadás + 2 szeminárium, és minimum 2 óra felkészülés (a szoc.pg-t duplán számítva: összesen 336 óra — 33 600 Ft). (Megtanultuk, hogy a fejlett szocializmust az különbözteti meg a szocializmus korábbi szakaszaitól, hogy lezárultak a visszaút lehetőségei...)

Két utóvizsga 75 Ft.

Orosz nyelv. 6 félév. Nem tudok kérni egy pohár vizet. (Azóta több alkalommal voltam Moszkvában, soha nem is próbáltam vizet kérni. A vodkát viszont nem kellett kérni, az jött, menetrendszerűen.) Nem ismerem a nagy orosz Zs betűt, és nem tudom elragozni a szabókát. Viszont álomból felkeltve is el tudom mondani Szása Tüskepirc hőstettének történetét és a Tatjana levelének elejét (akkor feleltettek, így a végét nem tanultam meg). 16 800 Ft.

Egyetem után a jelenlegi szintre eljutottam angolból (ipari szakos hallgató nem tanulhatott angolul): 80 000 Ft. Tanfolyami számlákkal igazolható.

A marxista alapon előadott, de nem marxista filozófiát nem számítva (mert nagyonul vagyok), 1 félév dialektikus és történelmi materializmus heti 2 óra előadás és 2 óra gyakorlat (véresszajú kommunista ideológiával) az órákra való készüléssel együtt: összesen 112 óra (11 200 Ft).

Tudományos szocializmus tárgy két félév, heti 2 óra előadás (ezt nem számítom, mert nincs tanum, aki igazolná, hogy bejártam). Viszont a szemináriumra kötelező volt menni: 2800 Ft.

Népgazdaság tervezése (posztstalinista alapon, matematikával súlyosbítva) 6214 Ft.

2 félév közgazdasági elméletek története. (Mikro- és makroökonomia, marxista kritikával). Csak előadás, viszont ezt élveztem, ezért feléért számolom: 1400 Ft.

MAMUMO (Magyar MUNKÁS MOZgalom története). Ezt a Tisztelt Dékáni Hivatal nem tudná megfizetni. Maradjunk 2000 forintban.

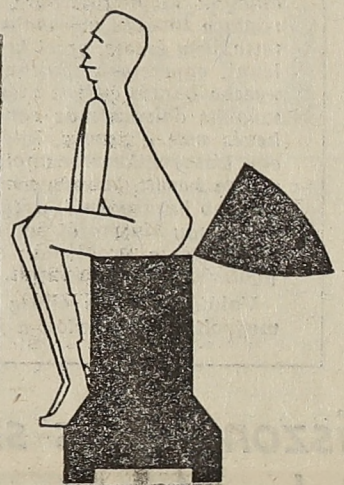
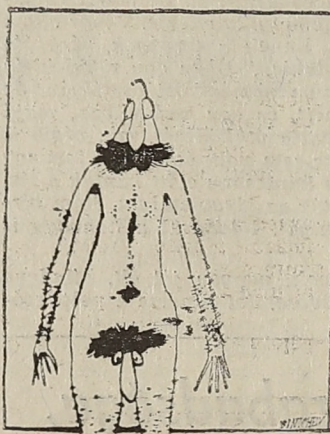
Technológia. Ez ugyan nem volt marxista (nagyon szeretett volna, de az előszón kívül nem tudott az lenni), mindenesetre úgy érzem, legalább 1500 Ft méltányos.

Nem kívánom apró részletekkel terhelni a Tisztelt Kárpótlási Dékáni Hivatalt (szocialista számvitel, marxista statisztika, kommunista ipargazdaságtan, antiimperialista gazdaságföldrajz, internacionalista gazdaságtörténet, örök merlegtan, baráti külkereskedelem, megbonthatatlan valószínűségszámítás, elvtársi pénzügytan.) Higgyék el kérem, hogy van mit kárpótolni. Legyen ez a maradék összesen 112 414 forint.

KISZ-tagdíjamat, 1970-től párttagdíjamat, valamint a két szervezetben közösségi élet címen eltöltött időráfordításaimat nem számolom föl, hiszen ezek nem az egyetemnek róhatóak föl, valamint különböző jutalmak, kitüntetések formájában már a korábbi rendszerben megtérültek (mint ahogyan ezt a Tisztelt Dékáni úr is tudja, akivel egy pártalapszervezetbe tartoztunk).

Budapest, 1992. február 6.

Várva szíves döntésüket, maradok tisztelettel:
Dr. Benedek (benőházy) Bendegúz

DUNAHOLDING

ALAPÍTVÁNY

Pályázati felhívás!

A DUNAHOLDING Alapítvány Kuratóriuma pályázatot hirdet

Az 1991-es év legjobb közgazdasági szakírója

cím elnyeréséért a közgazdaság-tudományi egyetemek és karok, a kereskedelmi és pénzügyi és számviteli főiskolák hallgatóinak javaslatai alapján.

A hallgatói szavazatoknak tartalmaznia kell:
— a javasolt személy nevét;
— azoknak a cikkeknek, elemzéseknek a forrás helyét és megjelenési időpontját, amely(ek) alapján a javaslat született;
— a publikációk — maximum kétoldalas — tartalmi méltatását.

A pályázatot 1992. március 1-jéig kell benyújtani a DUNAHOLDING Alapítvány címére: 1072 Budapest, Dob u. 20.

A borítékra írják rá: DH-pályázat I.
A pályázat nyertesét a kuratórium 50 000 Ft
második helyezettjét 25 000 Ft
harmadik helyezettjét 15 000 Ft
pénzjutalomban részesíti.

A szavazók között a kuratórium értékes könyvtalványokat sorsol ki. A nyerteseket postán értesítjük. Várjuk javaslataikat!

Budapest, 1992. február 1.

a DUNAHOLDING Alapítvány
Kuratóriuma nevében:
Dr. Littera Gyula sk.
elnök

Németül jól tudó fiatal menedzserek figyelem!

Német professzor vezetésével, TEMPUS-program keretében egyetemünkön először „Interkulturelles Verhandlungstraining” (különböző kultúrák közötti tárgyalás) címmel egyhetes speciális szemináriumot hirdetünk meg.

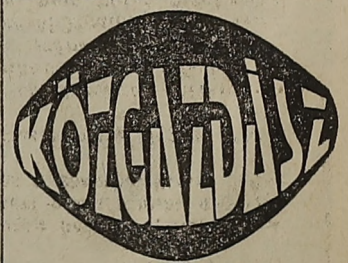
Ideje: 1992. március 3., 4., 5., 6. Mindennap 16—18.30-ig. Helye: BKE német tanszék, Horánszky (Makárenko) u. 20. III. emelet 6. (stúdió).

Jelentkezés és további információ február 28-ig a német tanszék titkárságán, III. 13. Bor Annamariánál.

A Közgáz DiákCentrum következő műsora 1992. február 14-én, pénteken este 20.00—22.30-ig: koncert: a Gerendás Péter Társaság; nonstop funky and soul disco (d. j.: Szeles Tibor); mozifilmek: Doc Hollywood (am. vígjáték, fsz.: Michael J. Fox), Kegyetlen hegyesűcs (német-francia-kanadai, R.: Werner Herzog, fsz.: Vittorio Mezzogiorno, Donald Sutherland); casino; teaház; salátabár; jégkrémbar; koktéllár.

Február 21-én pénteken este 20.00—22.30-ig: Farsangi buli; nonstop funky and soul disco (d. j.: Szeles Tibor); mozifilmek: Leszámolás Kis-Tokióban (am., fsz.: Dolph Lundgren, Brandon Lee), A vadak ura (Kard's varázslat) (am.); casino; teaház; salátabár; jégkrémbar; koktéllár.

KÖZGAZDÁSZ A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA
Felolós szerkesztő: Halay Edit
Szerkesztőség: Budapest IX., Fővám tér 8. 1093
Telefon: 117-4548
Kiadó: BKTE
02-3822. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felolós vezető: dr. Csönides Zoltán
Vezérigazgató
ISSN 0230-7529